

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTĖS PAKLAUSIMŲ, AR PER 2012 M. LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO RINKIMUS NEBUVO PAŽEISTAS LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO RINKIMŲ ĮSTATYMAS

2012 m. lapkričio 10 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Egidijaus Bieliūno, Tomos Birmontienės, Prano Kuconio, Gedimino Mesonio, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio, Dainiaus Žalimo,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant pareiškėjos – Lietuvos Respublikos Prezidentės atstovėms Lietuvos Respublikos Prezidentės vyriausiajai patarėjai Rasai Svetikaitei ir Lietuvos Respublikos Prezidentės patarėjai Indrei Pukanasytei,

pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo atstovui Seimo nariui Gintarui Songailai,

Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkui Zenonui Vaigauskui, šios komisijos nariams Rokui Stabingiui, Jonui Udriui, Justinui Žilinskui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsnio 2 dalimi, 73 straipsnio 1 punktu, 77 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2012 m. lapkričio 8 d. išnagrinėjo bylą Nr. 15/2012-16/2012 pagal pareiškėjų:

– Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. lapkričio 6 d. nutarime Nr. XI-2378 „Dėl paklausimo Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui“ išdėstytą paklausimą (Nr. 1B-28/2012) „dėl išvados:

1) ar per Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus 2012 m. spalio 14 d. daugiamandatėje rinkimų apygardoje nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo 5, 5¹, 61, 67, 67¹, 84, 87 straipsnių nuostatos, įtvirtinančios slapto balsavimo principą ir demokratines rinkimų procedūras, kurių

laikymasis yra būtinas rinkimų rezultatų pripažinimui legitimiais ir teisėtais; ar šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo pažeidimai leido Vyriausiajai rinkimų komisijai nustatyti esminius rinkimų rezultatus (rinkėjų balsų skaičių) daugiamandatėje rinkimų apygardoje daugiau kaip vieno mandato tikslumu;

2) ar per Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus 2012 m. spalio 14 d. vienmandatėse Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Biržų–Kupiškio (Nr. 48), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) rinkimų apygardose, kuriose buvo nustatyta daugybė balsų pirkimo faktų, nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo 5, 5¹, 61, 67, 67¹, 84, 87 straipsnių nuostatos, įtvirtinančios slapto balsavimo principą ir demokratines rinkimų procedūras, kurių laikymasis yra būtinas rinkimų rezultatų pripažinimui legitimiais ir teisėtais; ar šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo pažeidimai šiose vienmandatėse rinkimų apygardose leido Vyriausiajai rinkimų komisijai tiksliai nustatyti visus kandidatus, patekusius į antrąjį Seimo rinkimų turą“;

– Lietuvos Respublikos Prezidento 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 „Dėl paklausimo Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui“ išdėstyta paklausimą (Nr. 1B-29/2012) dėl išvados, ar per 2012 m. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymas.

Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimu šie pareiškėjų – Seimo ir Respublikos Prezidentės paklausimai buvo sujungti į vieną bylą ir jai suteiktas numeris 15/2012-16/2012.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

1. 2012 m. spalio 14 d. 71 vienmandatėje ir vienoje daugiamandatėje rinkimų apygardoje įvyko Seimo rinkimai. Vienmandatėse apygardose buvo išrinkti 3 Seimo nariai; vienoje iš vienmنداčių rinkimų apygardų – Zarasų–Visagino rinkimų apygardoje Nr. 52 rinkimų rezultatai buvo pripažinti negaliojančiais (Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 21 d. sprendimo Nr. Sp-308 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų rezultatų vienmandatėse rinkimų apygardose ir daugiamandatėje rinkimų apygardoje“ (toliau – ir Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 21 d. sprendimas Nr. Sp-308) 2 punktas) ir šioje apygardoje įvyks nauji Seimo rinkimai. 67 iš 71 vienmandatės rinkimų apygardos Seimo nariai nebuvo išrinkti. Šiose vienmandatėse rinkimų apygardose 2012 m. spalio 28 d. įvyko pakartotinis balsavimas.

2. Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“ (toliau – ir Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-321) patvirtino galutinius 2012 m. Seimo rinkimų rezultatus. Šis Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimas

internete paskelbtas 2012 m. lapkričio 4 d., o „Valstybės žiniuose“ – 2012 m. lapkričio 6 d. (Žin., 2012, Nr. 128-6462).

3. Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-324 „Dėl galutinių balsavimo rezultatų patvirtinimo Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32“ (toliau – ir Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-324) patvirtino galutinius balsavimo rezultatus Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32. Šis Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimas internete paskelbtas 2012 m. lapkričio 4 d.

4. 2012 m. lapkričio 5 d. Tautininkų sąjunga Seimui ir Respublikos Prezidentei įteikė pakartotinį patikslintą skundą dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų, kuriuo prašoma kreiptis į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus daugiamandatėje rinkimų apygardoje, vienmandatėse Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Biržų–Kupiškio (Nr. 48), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) rinkimų apygardose nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas.

5. 2012 m. lapkričio 5 d. Respublikos Prezidentei buvo pateiktas Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos skundas dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų, kuriuo prašoma kreiptis į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas.

6. 2012 m. lapkričio 5 d. Respublikos Prezidentei buvo pateiktas Darbo partijos skundas dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų, kuriuo prašoma kreiptis į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus Pajūrio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 22 nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas.

7. Seimas, gavęs minėtą Tautininkų sąjungos skundą, 2012 m. lapkričio 6 d. priėmė nutarimą Nr. XI-2378 „Dėl paklausimo Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui“ (toliau – ir Seimo 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimas Nr. XI-2378), kuriuo kreipėsi į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus daugiamandatėje rinkimų apygardoje, vienmandatėse Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Biržų–Kupiškio (Nr. 48), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) rinkimų apygardose nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas.

8. Respublikos Prezidentė, gavusi Tautininkų sąjungos, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos, Darbo partijos skundus, 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 „Dėl paklausimo Lietuvos Respublikos Konstituciniam Teismui“ (toliau – ir Respublikos Prezidento 2012 m. lapkričio 7 d. dekretas Nr. 1K-1262) kreipėsi į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas.

II

1. Konstitucinio Teismo posėdyje pareiškėjos – Respublikos Prezidentės atstovės

R. Svetikaitė ir I. Pukanasytė paaiškino, kad Respublikos Prezidentė į Konstitucinį Teismą su paklausimu, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi siekdama išsklaidyti abejones, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321, kuriuo patvirtinti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai, nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas.

2. Pareiškėjo – Seimo atstovas Seimo narys G. Songaila paaiškino, kad Seimą kreiptis į Konstitucinį Teismą su paklausimu, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, paskatino susirūpinimas dėl to, kad po 2012 m. Seimo rinkimų Vyriausioji rinkimų komisija gavo daugybę pranešimų apie rinkėjų balsų pirkimą ir kitus šiurkščius Seimo rinkimų įstatymo pažeidimus, kurie galėjo iš esmės iškreipti tikrąją rinkėjų valią.

3. Konstitucinio Teismo posėdyje Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas Z. Vaigauskas ir šios komisijos nariai R. Stabingis, J. Udris, J. Žilinskas paaiškino, kokius faktus Vyriausioji rinkimų komisija tyrė bei vertino ir kokiais argumentais rėmėsi priimdama 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimą Nr. Sp-321.

4. Konstitucinio Teismo posėdyje buvo apklausti liudytojai – Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos atstovė Vyriausiojoje rinkimų komisijoje Jonė Valčiukienė, Vilniaus–Trakų rinkimų apygardos Nr. 57 rinkimų komisijos pirmininkė Janina Girucka, Pajūrio rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos pirmininkas Vytautas Krutulis, Pajūrio rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos sekretorė Rasa Miceikienė.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

1. 2012 m. spalio 14 d. 71 vienmandatėje ir vienoje daugiamandatėje rinkimų apygardoje įvyko Seimo rinkimai. 67 iš 71 vienmandatės rinkimų apygardos, *inter alia* Pajūrio (Nr. 22), Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Biržų–Kupiškio (Nr. 48), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) vienmandatėse rinkimų apygardose, Seimo nariai nebuvo išrinkti. Šiose vienmandatėse rinkimų apygardose 2012 m. spalio 28 d. įvyko pakartotinis balsavimas.

2. Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. lapkričio 4 d. priėmė sprendimą Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“, kuriuo patvirtino galutinius 2012 m. Seimo rinkimų rezultatus 67 vienmandatėse ir daugiamandatėje rinkimų apygardose.

3. Minėta, kad Seimas 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2378 ir Respublikos Prezidentė 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 į Konstitucinį Teismą su paklausimais dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi gavę

Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skundą dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimo, kuriame *inter alia* prašoma ištirti, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 Seimo rinkimų įstatymo nuostatos nebuvo pažeistos Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) vienmandatėse rinkimų apygardose.

3.1. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 patvirtinti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32.

3.1.1. Po 2012 m. spalio 14 d. vykusių Seimo rinkimų suskaičiavus rinkėjų balsus Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32 nustatyta, kad daugiausia rinkėjų balsų surinko šie kandidatai į Seimo narius: Kęstas Komskis – 5 160, t. y. gavo 29,32 proc. galiojančių balsų, Artūras Skardžius – 2 750, t. y. gavo 15,62 proc. galiojančių balsų, ir Saulius Stankevičius – 2 222, t. y. gavo 12,62 proc. galiojančių balsų.

3.1.2. 2012 m. spalio 28 d. Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32 įvyko pakartotinis balsavimas, pagal kurio rezultatus A. Skardžius surinko 6 339 rinkėjų balsus, t. y. gavo 50,68 proc. galiojančių balsų, K. Komskis – 6 169 rinkėjų balsus, t. y. gavo 49,32 proc. galiojančių balsų (Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1 priedas).

3.1.3. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje „Dėl Seimo rinkimų įstatymų pažeidimų 2012 m. Seimo rinkimų daugiamandatėje rinkimų apygardoje“, patvirtintoje išnagrinėjus gautus skundus dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų per 2012 m. Seimo rinkimus, buvo vertinami ir galimo balsų pirkimo Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32 atvejai.

Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje konstatuota, jog iš nurodytos informacijos (spaudos publikacijų, policijos pranešimų) galima daryti išvadą, kad šioje rinkimų apygardoje rinkėjai buvo paperkami; balsų pirkimo atvejų galėjo būti daugiau nei šimtas.

3.1.4. Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. lapkričio 4 d. priėmė sprendimą Nr. Sp-324, kuriame pažymėjo, kad, Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenimis, pradėti 6 ikiteisminiai tyrimai dėl Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32, kaip įtariama, padarytų nusikalstamų veikų:

– pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 172 straipsnį dėl gautos informacijos, kad 2012 m. spalio 10 d. apie 10.30 val. vykstant išankstiniam balsavimui Šilutėje, Smėlynų g., N. Ž. namuose ir prie jos namų nustatyta grupė asmenų laukė atsiskaitymo už balsavimą Darbo partijos naudai; asmenys pristatyti į Šilutės rajono policijos komisariatą;

– dėl to, kad 2012 m. spalio 10 d. 10 val. į Šilutės savivaldybės patalpas iš anksto balsuoti atvykęs Z. J. turėjo iš anksto pažymėtą balsavimo biuletenį, kurį jam davė iš matymo pažįstama

moteris, pažadėjusi po balsavimo sumokėti 20 litų;

- pagal Baudžiamojo kodekso 172 straipsnį dėl to, kad 2012 m. spalio 10 d. apie 12 val. Tautininkų sąjungos nariui V. S. vykstant iš anksto balsuoti buvo sumokėta 10 litų; V. S. nurodė, kad rinkėjų balsai buvo perkami;

- dėl to, kad Šilutės rajono Rusnės miestelyje 2012 m. spalio 25 d. apie 10 val. V. M. pažadėjo trims asmenims atsilyginti po išankstinio balsavimo už partijos „Tvarka ir teisingumas“ narį K. Komsį;

- pagal Baudžiamojo kodekso 172 straipsnį dėl to, kad 2012 m. spalio 28 d. Šilutėje, Kęstučio g., sulaikyta R. Š. siūlė rinkėjams balsuoti už K. Komsį ir už balsavimą mokėjo pinigus;

- pagal Baudžiamojo kodekso 172 straipsnį dėl to, kad Pagėgių savivaldybėje R. V. už galimą palankų Darbo partijai balsavimą sumokėjo R. P. 15 litų.

Šias aplinkybes patvirtina ir prie Respublikos Prezidentės 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 išdėstyto paklausimo pridėtas Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2012 m. spalio 31 d. raštas Nr. 5-S-4064 „Dėl informacijos pateikimo“ (toliau – Policijos departamento 2012 m. spalio 31 d. raštas).

3.1.5. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendime Nr. Sp-324 pažymėta, kad:

- iš visų pradėtų ikiteisminių tyrimų nė vienas tyrimas nėra susijęs su balsų pirkimu A. Skardžiaus naudai;

- balsų pirkimas pagal Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 3 dalį laikytinas šiurkščiu pažeidimu, tačiau pagal ketinimų pirkti rinkėjų balsus mastą toks įstatymo pažeidimas negalėjo turėti esminės įtakos rinkimų rezultatams šioje rinkimų apygardoje.

3.1.6. Įvertinusi surinktą medžiagą, Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-324, vadovaudamasi Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsniu, patvirtino galutinius balsavimo rezultatus Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32.

3.2. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 patvirtinti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Širvintų–Vilniaus vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 55.

3.2.1. Po 2012 m. spalio 14 d. vykusių Seimo rinkimų suskaičiavus rinkėjų balsus Širvintų–Vilniaus vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 55 nustatyta, kad daugiausia rinkėjų balsų surinko šie kandidatai į Seimo narius: Rita Tamašunienė – 7 780, t. y. gavo 31,5 proc. galiojančių balsų, Živilė Pinskuvienė – 5 308, t. y. gavo 21,49 proc. galiojančių balsų, ir Violeta Podolskaitė – 2 950, t. y. gavo 11,94 proc. galiojančių balsų.

3.2.2. Policijos departamento 2012 m. spalio 31 d. rašte nurodyti šie policijos pranešimai dėl Širvintų–Vilniaus vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 55 padarytų pažeidimų:

– 2012 m. spalio 18 d. pradėtas ikiteisminis tyrimas pagal Baudžiamojo kodekso 172 straipsnį dėl to, kad nuo 2012 m. spalio 10 d. iki spalio 14 d. Širvintų rajono Kielių kaime baltos spalvos automobiliu, kurio valstybinis numeris nežinomas, piliečiai galėjo būti vežami balsuoti už Darbo partiją ir šios partijos kandidatę į Seimo narius Ž. Pinskiuvienę; jiems buvo sumokėta po 10 litų;

– 2012 m. spalio 20 d. 13 val. 32 min. gautas Širvintų–Vilniaus vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 55 rinkimų komisijos pirmininkės raštas dėl galbūt neteisėtos R. Š. veiklos: 2012 m. spalio 15 d. Širvintų rajono Motiejūnų kaime pas rinkėją K. Z., kuri turi teisę balsuoti namuose, užėjusi kaimynė R. Š. pareiškė, kad padeda dirbti Motiejūnų apylinkės Nr. 18 rinkimų komisijai ir turi surinkti iš rinkėjų kvietimus atvykti balsuoti per 2012 m. spalio 28 d. vyksiantį antrąjį Seimo rinkimų turą; rinkėja, nieko neįtardama, atidavė kvietimą; R. Š. nėra šios komisijos narė; pradėtas ikiteisminis tyrimas pagal Baudžiamojo kodekso 172 straipsnį;

– 2012 m. spalio 22 d. pradėtas ikiteisminis tyrimas pagal Baudžiamojo kodekso 172 straipsnį dėl to, kad Širvintų rajono Pakalniškių kaime nenustatytu automobiliu piliečiai galėjo būti vežami balsuoti už Darbo partiją ir šios partijos kandidatę į Seimo narius Ž. Pinskiuvienę; jiems buvo siūloma po 10 litų, tačiau pinigai nebuvo sumokėti;

– 2012 m. spalio 29 d. pradėtas ikiteisminis tyrimas pagal Baudžiamojo kodekso 172 straipsnį dėl to, kad 2012 m. spalio 10 d. vykstant išankstiniam balsavimui Širvintų socialinių paslaugų centre buvusi jo darbuotoja A. R. K., kuri buvo rinkimų stebėtoja, atstovavusi Darbo partijai, centro gyventojai A. D. galėjo duoti cigarečių pakelį ir prašyti balsuoti už Darbo partiją.

3.3. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 patvirtinti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57.

3.3.1. Po 2012 m. spalio 14 d. vykusių Seimo rinkimų suskaičiavus rinkėjų balsus Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57 nustatyta, kad daugiausia jų surinko šie kandidatai į Seimo narius: Jaroslav Narkevič – 7 859, t. y. gavo 36,9 proc. galiojančių balsų, Mingailė Binkauskaitė – 3 985, t. y. gavo 18,71 proc. galiojančių balsų, ir Laurynas Kasčiūnas – 2 060, t. y. gavo 9,67 proc. galiojančių balsų.

3.3.2. Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko pavedimu Specialioji darbo grupė pateikė išvadą „Dėl Seimo rinkimų Vilniaus–Trakų rinkimineje apygardoje (Nr. 57) pripažinimo negaliojančiais“ (išvados patvirtinimo data nenurodyta).

Šioje išvadoje pateikiami rinkimų stebėtojų liudijimai dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų – rinkėjų balsų pirkimo, rinkėjų vežimo į balsavimo vietą, rinkimų agitacijos vykdymo netoli balsavimo apylinkių bei jose ir kt., pažymėta, kad šiurkštūs įstatymo pažeidimai užfiksuoti 16 apylinkių iš 22, taip pat kad policija yra pateikusi informaciją apie 24 pranešimus dėl pažeidimų,

padarytų Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57, ir, vadovaujantis Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnio 1 dalimi, pasiūlyta pripažinti Seimo rinkimų rezultatus šioje apygardoje negaliojančiais.

3.3.3. Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. spalio 21 d. posėdyje svarstė rinkimų rezultatus Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57 (posėdžio protokolas Nr. P-38). Šiame posėdyje komisijos nariams buvo pateikta minėta Specialiosios darbo grupės išvada „Dėl Seimo rinkimų Vilniaus–Trakų rinkiminėje apygardoje Nr. 57 pripažinimo negaliojančiais“.

Vyriausioji rinkimų komisija šiame posėdyje konstatavo, kad, remiantis rinkimų stebėtojų parodymais, buvo padaryta šiurkščių pažeidimų, tačiau nutarė patvirtinti Vilniaus–Trakų vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 57 rinkimų rezultatus.

3.3.4. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje „Dėl Seimo rinkimų įstatymų pažeidimų 2012 m. Seimo rinkimų daugiamentatėje rinkimų apygardoje“ buvo vertinami ir rinkimų stebėtojų fiksuoti pažeidimai Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57.

Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje konstatuota, kad policijos turima medžiaga, taip pat rinkimų stebėtojų liudijimai patvirtina rinkėjų vežimo balsuoti šioje rinkimų apygardoje atvejus. Iš turimos informacijos negalima tiksliai nustatyti, kiek rinkėjų buvo neteisėtai vežta, tačiau iš rinkimų stebėtojų parodymų ir policijos pranešimų galima daryti prielaidą, kad neteisėtai galėjo būti vežta iki 100 rinkėjų.

3.4. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 patvirtinti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 59.

3.4.1. Po 2012 m. spalio 14 d. vykusių rinkimų suskaičiavus rinkėjų balsus Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 59 nustatyta, kad daugiausia rinkėjų balsų surinko šie kandidatai į Seimo narius: Bronius Bradauskas – 6 225, t. y. gavo 32,63 proc. galiojančių balsų, Stanislovas Tomas – 3 266, t. y. gavo 17,12 proc. galiojančių balsų, ir Ramūnas Kartenis – 1 957, t. y. gavo 10,26 proc. galiojančių balsų.

3.4.2. Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. spalio 17 d. gavo kandidatės į Seimo narius Kristinos Brazauskienės skundą dėl Kaišiadorių–Elektrėnų rinkimų apygardos Nr. 59 rinkimų komisijos sprendimo patvirtinti balsų skaičiavimo protokolą.

3.4.3. Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. spalio 21 d. priėmė sprendimą Nr. Sp-310 „Dėl skundo dėl Kaišiadorių–Elektrėnų rinkimų apygardos Nr. 59“, kuriame, ištyrusi skunde nurodytą informaciją, nustatė, kad:

- skunde nėra nurodytas konkretus Seimo rinkimų įstatymo pažeidimas;
- Kaišiadorių–Elektrėnų rinkimų apygardos Nr. 59 rinkimų komisija pagal Seimo rinkimų

įstatymą perskaičiavo rinkimų apylinkių balsus, nustatytus neatitikimus pašalino, jokių esminių Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų nenustatė;

– Pravieniškių rinkimų apylinkėje Nr. 27 yra balsavę 986 rinkėjai, iš jų 329 balsavo už Darbo partijos kandidatą S. Tomą, tai sudaro 33,37 proc. viso šios rinkimų apylinkės rinkėjų skaičiaus; už šį kandidatą balsavusių rinkėjų dalis gerokai skiriasi nuo rinkėjų, šioje rinkimų apylinkėje balsavusių už kitus kandidatus, dalies ir neatspindi bendro apygardos balsų, paduotų už S. Tomą, vidurkio – 17,12 proc., t. y. nukrypimas nuo balsų vidurkio sudaro 16,25 proc., tai yra apie 480 balsų; toks balsų skaičius neturi įtakos pirmų keturių daugiausia balsų surinkusių kandidatų vietai kandidatų sąrašė, todėl naikinti visos Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 59 rinkimų rezultatus nėra pagrindo.

3.4.4. Vyriausioji rinkimų komisija, vadovaudamasi Seimo rinkimų įstatymo 86 straipsniu, nusprendė netenkinti kandidatės į Seimo narius K. Brazauskienės 2012 m. spalio 17 d. skundo dėl Kaišiadorių–Elektrėnų rinkimų apygardos Nr. 59 rinkimų komisijos sprendimo patvirtinti balsų skaičiavimo protokolą.

3.5. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 patvirtinti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Jurbarko vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 62.

3.5.1. Po 2012 m. spalio 14 d. vykusių Seimo rinkimų suskaičiavus rinkėjų balsus Jurbarko vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 62 nustatyta, kad daugiausia rinkėjų balsų surinko šie kandidatai į Seimo narius: Bronius Pauža – 4 636, t. y. gavo 32,64 proc. galiojančių balsų, Robertas Raimundas Išganaitis – 2 058, t. y. gavo 14,49 proc. galiojančių balsų, ir Saulius Lapėnas – 1 888, t. y. gavo 13,29 proc. galiojančių balsų.

3.5.2. Policijos departamento 2012 m. spalio 31 d. rašte pažymėta, kad 2012 m. spalio 11 d. 10 val. 52 min. Marijampolės apskrities vyriausiojo policijos komisariato Jurbarko rajono policijos komisariate gautas pranešimas, jog gali būti, kad Jurbarke, iš Dariaus ir Girėno g. 98 namo, suinteresuoti asmenys veža asocialius asmenis balsuoti. Į komisariatą buvo pristatyti 4 asmenys, kurie po apklausos paleisti. Pradėtas ikiteisminis tyrimas pagal Baudžiamojo kodekso 172 straipsnį dėl to, kad 2012 m. spalio 11 d. apie 10 val. P. A. V. galėjo papirkti asmenis, kad šie Seimo rinkimuose balsuotų už kandidatą B. Paužą.

4. Minėta, kad Respublikos Prezidentė 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi gavusi *inter alia* Darbo partijos 2012 m. lapkričio 5 d. skundą dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimo, kuriame prašoma ištirti ir įvertinti, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 Seimo rinkimų įstatymo nuostatos nebuvo pažeistos Pajūrio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 22.

4.1. Darbo partijos 2012 m. lapkričio 5 d. skunde prašoma dėl per 2012 m. spalio 28 d. vykusį pakartotinį balsavimą padarytų šiurkščių Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų rinkimų rezultatus Pajūrio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 22 pripažinti negaliojančiais. Skundas iš esmės grindžiamas tuo, kad Vyriausioji rinkimų komisija, priimdama 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimą Nr. Sp-321, neatsižvelgė į tai, kad skaičiuojant Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 Ateities, Aikštės, Saulės ir Smiltelės rinkimų apylinkių balsavimo paštu vokais paduotus balsus buvo padarytas šiurkštus Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies 3 punkto pažeidimas: minėtose rinkimų apylinkėse atplėšus balsavimo paštu išorinius vokus ir juose neradus rinkėjo kortelės, būdavo atplėšiami vidiniai vokai, kuriuose kartu su rinkėjo kortelėmis rasti balsavimo biuleteniai minėtų apylinkių rinkimų komisijų būdavo pripažinti galiojančiais.

Darbo partijos nuomone, apylinkių rinkimų komisijos, išoriniuose vokuose neradusios rinkėjo kortelės, šiuose vokuose esančius biuletenius *a priori* turėjo pripažinti negaliojančiais. Taigi dėl šio pažeidimo minėtose apylinkėse visi 475 balsavimo paštu vokuose rasti balsavimo biuleteniai turėtų būti pripažinti negaliojančiais.

Darbo partija dėl skunde nurodytų pažeidimų pateikė tokią medžiagą:

– vaizdo ir garso įrašus, kuriuose Ateities rinkimų apylinkės rinkimų komisijos pirmininkė Jusena Vanda Vainoraitė teigia, kad jei apylinkės rinkimų komisijos nariai išoriniame balsavimo paštu voke rasdavo rinkėjo kortelę, jie vidinį voką antspaudo davė, jo neatplėšdavo ir dėdavo atskirai. Jei vokuose nebūdavo rinkėjo kortelės, prakirpus vidinius vokus būdavo pažiūrima, ar ji nėra įdėta į vidinius vokus. J. V. Vainoraitės teigimu, Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos pirmininkas patvirtino, kad, apylinkės rinkimų komisijos nariams radus vidiniuose vokuose rinkėjo kortelę, tie biuleteniai laikytini galiojančiais; ji taip ir darydavo. J. V. Vainoraitė taip pat teigė, kad tokių atvejų nebuvo daug. Iš pateiktos vaizdo ir garso įrašų medžiagos negalima nustatyti, kiek tokių biuletenių (išoriniame balsavimo paštu voke neradus rinkėjo kortelės, bet ją radus vidiniame balsavimo paštu voke) buvo laikyti galiojančiais;

– Aikštės rinkimų apylinkės rinkimų komisijos narės Ilonos Adinavičienės (į rinkimų komisiją pasiūlyta Darbo partijos), Smiltelės rinkimų apylinkės stebėtojos Valentinos Diatlovos (skirta Darbo partijos), Aikštės rinkimų apylinkės stebėtojos Erikos Bubliauskienės (skirta Darbo partijos) 2012 m. lapkričio 3 d. pareiškimus, Smiltelės rinkimų apylinkės komisijos nario Albino Jenciaus (į rinkimų komisiją pasiūlytas Darbo partijos), Saulės rinkimų apylinkės stebėtojos Aurikos Petraitienės (skirta Darbo partijos) ir Ateities rinkimų apylinkės stebėtojo Edvino Jono Kaminsko (skirtas Darbo partijos) 2012 m. lapkričio 3 d. patvirtinimus, kad minėtose rinkimų apylinkėse balsavimo paštu vidiniai vokai būdavo laikomi tinkamais, jei, išoriniame voke neradus rinkėjo kortelės, ji būdavo randama vidiniame voke.

4.2. 2012 m. spalio 28 d. vykusio pakartotinio balsavimo metu Pajūrio vienmandatėje

rinkimų apygardoje Nr. 22 pakartotinai buvo balsuojama dėl dviejų kandidatų į Seimo narius, gavusių daugiausia balsų: Prano Žeimio ir Genoveitos Krasauskienės. Pasibaigus pakartotiniam balsavimui ir Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų apylinkėms suskaičiavus rinkėjų balsus, tarp kandidatų į Seimo narius buvo nustatytas 45 balsų skirtumas P. Žeimio naudai.

Rinkimų stebėtojai, Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 Ateities, Aikštės, Saulės ir Smiltelės apylinkių rinkimų komisijoms suskaičiavus rinkėjų balsus rinkimų apylinkėse ir pasirašius balsų skaičiavimo protokolus, pastabų ar protestų dėl netinkamo balsų skaičiavimo arba kitokių pastebėtų pažeidimų nepareiškė (išskyrus Darbo partijos stebėtojo Edvino Krasausko pareiškimą Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 Ateities rinkimų apylinkės balsų skaičiavimo protokole: „Nesutinku su balsavimo rezultatais, nes daug kartų buvo perskaičiuota ir skirtingi skaičiai buvo“).

4.3. Pajūrio rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisija, remdamasi Seimo rinkimų įstatymo 82 straipsnio 6 dalimi, kurioje nustatyta, kad apygardos rinkimų komisija privalo priimti sprendimą perskaičiuoti visų vienmandatės apygardos apylinkių biuletenius, kai iki balsų skaičiavimo protokolo pasirašymo to pareikalauja bent vienas komisijos narys, partijos ar kandidato atstovas ir pagal išankstinius rinkimų rezultatus šioje vienmandatėje rinkimų apygardoje balsų skirtumas tarp pirmą ir antrą vietą užėmusių kandidatų yra mažesnis nei 50, 2012 m. spalio 29 d. perskaičiavo visų Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 apylinkių biuletenius. Juos perskaičiavus tarp kandidatų į Seimo narius buvo nustatytas 48 balsų skirtumas P. Žeimio naudai.

Darbo partijos rinkimų stebėtojai A. Bielskis, E. Bubliauskienė ir I. Krasauskaitė, Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijai perskaičiavus balsus Ateities, Aikštės, Saulės ir Smiltelės rinkimų apylinkėse, jau žinodami išankstinius balsavimo rezultatus (išankstinius rinkimų apylinkių pateiktus duomenis), pagal kuriuos Darbo partijos iškelta kandidatė G. Krasauskienė surinko mažiau balsų nei kitas kandidatas į Seimo narius – P. Žeimys, balsų skaičiavimo protokoluose įrašė pastabą: „Nesutinkame su balsų skaičiavimo rezultatais dėl LR Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų – atskirą skundą/protestą pateiksime įstatymų nustatyta tvarka.“

4.4. Darbo partijos atstovė Vyriausiojoje rinkimų komisijoje Eivydė Jokubauskaitė, Darbo partijos kandidatė į Seimo narius G. Krasauskienė 2012 m. spalio 31 d., Darbo partijos rinkimų stebėtojai A. Petraitienė, A. Bielskis, I. Krasauskaitė, E. Bubliauskienė ir E. J. Kaminskas 2012 m. lapkričio 1 d. pateikė Vyriausiajai rinkimų komisijai skundus, kuriais prašė Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų rezultatus pripažinti negaliojančiais.

4.4.1. Vyriausioji rinkimų komisija, nagrinėdama minėtus skundus, 2012 m. lapkričio 2 d. posėdyje pritarė siūlymui perskaičiuoti Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 Alksnynės ir Ateities rinkimų apylinkių biuletenius.

Vyriausioji rinkimų komisija, perskaičiavusi minėtų rinkimų apylinkių biuletenius, nustatė

tokius rinkimų rezultatus: P. Žeimys – 6 185 (balsuojant apylinkėse – 5 275, paštu – 910) balsai, t. y. gavo 50,16 proc. galiojančių balsų, G. Krasauskienė – 6 146 (balsuojant apylinkėse – 5 655, paštu – 491) balsai, t. y. 49,84 proc. galiojančių balsų. Taigi tarp kandidatų į Seimo narius nustatytas 39 balsų skirtumas P. Žeimio naudai.

Šiame kontekste pažymėtina, kad tarp Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytų balsavimo rezultatų ir Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos perskaičiuotų balsavimo rezultatų nebuvo žymaus skirtumo.

4.4.2. Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. lapkričio 4 d. priėmė sprendimą Nr. Sp-323 „Dėl kandidatės į Seimo narius Genoveitos Krasauskienės skundo dėl rinkimų rezultatų Pajūrio (Nr. 22) rinkimų apygardoje pripažinimo negaliojančiais ir susijusių skundų“ (toliau – ir Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-323), kuriame nustatė, kad Pajūrio rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisija perskaičiavo visų tos rinkimų apygardos rinkimų apylinkių biuletenius, išnagrinėjo gautus skundus, ir konstatavo, kad neturi pagrindo iš naujo vertinti atskirų rinkimų apylinkių balsavimo rezultatų. Vyriausioji rinkimų komisija taip pat konstatavo, kad perskaičiavus Alksnynės ir Ateities rinkimų apylinkių balsavimo rezultatus buvo ištaisytas Pajūrio rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos balsų skaičiavimo protokolas; taip buvo pašalintos abejonės dėl Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos. Atsižvelgdama į tai, Vyriausioji rinkimų komisija nutarė: „Gautų skundų dėl Pajūrio rinkimų apygardos Nr. 22 netenkinti.“

4.5. Iš šioje konstitucinės justicijos byloje turimos medžiagos galima nustatyti ir tokias faktines aplinkybes:

– Policijos departamento duomenimis, nuo 2012 m. spalio 10 d. 7 val. iki spalio 30 d. 7 val. nebuvo pradėta ikiteisminių tyrimų, susijusių su pakartotiniu balsavimu Seimo rinkimuose Pajūrio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 22 (Policijos departamento 2012 m. spalio 31 d. raštas);

– iš Vyriausiosios rinkimų komisijos atstovų Konstituciniam Teismui per 2012 m. lapkričio 8 d. posėdį pateiktos medžiagos matyti, kad Vyriausiajai rinkimų komisijai buvo pateikti Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos nario Virgilijaus Beržanskio 2012 m. spalio 30 d. raštas ir Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų rinkimų stebėtojo šioje rinkimų apygardoje Paulius Martinėno 2012 m. spalio 30 d. pranešimas apie Darbo partijos stebėtojų ir atstovės elgesį perskaičiuojant 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatus Pajūrio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 22. Juose *inter alia* teigiama, kad: Darbo partijos stebėtojai kišosi į perskaičiavimo procesą; nepagrįstai reikalavo perskaičiuoti du ar tris kartus perskaičiuotus biuletenius; kėlė triukšmą; garsiai nurodinėjo, kokį sprendimą turi priimti apygardos rinkimų komisija; nuolat filmavo ir fotografavo; be pagrindo kvietė policijos pareigūnus; siekė atidaryti užplombuotą maišą.

Šias aplinkybes iš esmės patvirtino Konstitucinio Teismo posėdyje apklausta liudytoja Pajūrio rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos sekretorė Rasa Miceikienė. Ji teigė, kad patyrė didelį Darbo partijos stebėtojų spaudimą, šie stebėtojai trukdė dirbti, bandė gadinti protokolus, reikalavo pagal įstatymus neprivalomų atlikti veiksmų;

– Konstitucinio Teismo posėdyje apklaustas liudytojas Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos pirmininkas Vytautas Krutulis teigė tik iš Ateities rinkimų apylinkės gavęs pastabų dėl balsavusių pašto vokais rinkėjų balsų skaičiavimo; jis nežino atveju, kad vidiniuose vokuose būtų buvę rinkėjo kortelių.

5. Minėta, kad Respublikos Prezidentė 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi gavusi *inter alia* Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skundą dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimo, kuriame prašoma ištirti ir įvertinti, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 Seimo rinkimų įstatymo nuostatos nebuvo pažeistos Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48. Paminėtina, kad Seimo rinkimų įstatymo pažeidimus šioje rinkimų apygardoje prašoma ištirti ir Tautininkų sąjungos skunde, 2012 m. lapkričio 5 d. įteiktame Seimui ir Respublikos Prezidentei.

5.1. Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skunde prašoma dėl per 2012 m. spalio 14 d. vykusius Seimo rinkimus padarytų Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų, turėjusių esminę įtaką galutiniams Seimo rinkimų rezultatams Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, pripažinti negaliojančiais rinkimų rezultatus šioje vienmandatėje rinkimų apygardoje. Šis skundas iš esmės grindžiamas tokiais argumentais:

– Vyriausioji rinkimų komisija, priimdama 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimą Nr. Sp-321, neatsižvelgė į šiurkščius Seimo rinkimų įstatymo nuostatų, kuriomis reglamentuojama balsų skaičiavimo procedūra, pažeidimus, padarytus per pirmojo Seimo rinkimų turo balsavimą, t. y. į tai, kad pasibaigus balsavimui Biržų–Kupiškio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 48 rinkimų komisijos nariai, pažeisdami Seimo rinkimų įstatymo nuostatas, priėmė neteisėtą sprendimą perimti Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkimų komisijos funkciją skaičiuoti balsavimo biuletenius, nesugebėjo užtikrinti tinkamos rinkimų dokumentų apskaitos ir įrodyti, kad vežant dokumentus nebuvo pažeidimų, taigi nebuvo užtikrintas rinkimų proceso sąžiningumas ir skaidrumas;

– Vyriausiajai rinkimų komisijai perskaičius Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkėjų balsus ir nustačius kitokius rezultatus nei buvo nustatyta juos suskaičius apygardos rinkimų komisijai, nebuvo priimta sprendimo perskaičiuoti visos Biržų–Kupiškio rinkimų apygardos Nr. 48 rinkėjų balsus, nors rinkėjų balsų skaičius tarp pirmas vietas užėmusių kandidatų buvo itin mažas (5 balsų skirtumas tarp pirmos ir antros vietos bei 24 balsų skirtumas tarp antros ir trečios vietos) ir galėjo pasikeisti iš esmės, jei nors kiek būtų pasikeitę rinkimų rezultatai kitose (iš viso 41)

rinkimų apylinkėse.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Respublikos Prezidentei ir Seimui pateiktame Tautininkų sąjungos skunde ir jo prieduose nėra pateikta jokių argumentų, nuorodų į aplinkybes ar įvykius, kurie pagrįstų abejones dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 tiek, kiek juo buvo patvirtinti galutiniai rinkimų rezultatai Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, teisėtumo.

5.2. Po 2012 m. spalio 14 d. vykusių Seimo rinkimų nustatyta, kad Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 daugiausia rinkėjų balsų surinko šie kandidatai į Seimo narius: Aleksandras Zeltinis – 3 084, t. y. gavo 18 proc. galiojančių balsų, Ritas Vaiginas – 3 079, t. y. gavo 17,97 proc. galiojančių balsų, ir Nijolė Šatienė – 3 055, t. y. gavo 17,83 proc. galiojančių balsų.

5.3. Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. spalio 21 d. sprendimą Nr. Sp-308, kuriuo *inter alia* Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 nuspręsta rengti pakartotinį balsavimą Seimo rinkimuose, priėmė savo 2012 m. spalio 21 d. posėdyje apsvarsčiusi Specialiosios darbo grupės išvadą „Dėl Seimo rinkimų Biržų–Kupiškio rinkimų apygardoje Nr. 48 pripažinimo negaliojančiais“ (Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 21 d. posėdžio protokolas Nr. P-38, toliau – ir protokolas Nr. P-38).

Specialiosios darbo grupės išvadoje nustatytos šios aplinkybės, liudijančios, kad Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 skaičiuojant balsavimo biuletenius buvo nesilaikoma Seimo rinkimų įstatyme nustatytos procedūros ir padaryti Seimo rinkimų įstatymo pažeidimai, galėję turėti įtakos balsavimo rezultatams šioje rinkimų apygardoje.

5.3.1. Pasibaigus balsavimui ir Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkimų komisijos pirmininkui tris kartus neatsiliepus į telefono skambučius, gavus rinkimų stebėtojų pranešimus, keturi Biržų–Kupiškio vienmandatės apygardos Nr. 48 rinkimų komisijos nariai, nuvykę į minėtą rinkimų apylinkę, nustatė, kad jos rinkimų komisijos pirmininkas nesugeba tinkamai organizuoti šios komisijos darbo, todėl vienbalsiai nutarė perimti Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsavimo biuletenius, vežtis juos į apygardos rinkimų komisijos darbo patalpas ir ten juos skaičiuoti.

Iš Konstituciniam Teismui pateikto Biržų–Kupiškio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 48 rinkimų komisijos posėdžio 2012 m. spalio 15 d. protokolo Nr. 16 nėra aišku, kodėl buvo nuspręsta, kad Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkimų komisijos pirmininkas negali tinkamai organizuoti šios apylinkės rinkimų komisijos darbo ir kodėl reikėjo priimti sprendimą perimti apylinkės rinkimų komisijos balsų skaičiavimo funkciją. Tai, kad Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsus skaičiavo ne apylinkės, o apygardos rinkimų komisija, nurodyta ir *inter alia* pačios Biržų–Kupiškio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 48 rinkimų komisijos 2012 m. spalio 17 d. rašte Nr. 2-68.

Konstitucinio Teismo posėdyje apklausta liudytoja J. Valčiukienė patvirtino, kad iki šiol negavo atsakymo į klausimą, kokių pagrindų ir kodėl apygardos rinkimų komisija priėmė sprendimą pati skaičiuoti Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsus. Ji taip pat pažymėjo, kad Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkimų komisijos pirmininkas turi rinkimų komisijos darbo organizavimo patirties, yra vadovavęs apygardos rinkimų komisijai, todėl abejotina, ar jis iš tiesų nesugebėjo organizuoti Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkimų komisijos darbo.

5.3.2. Perimant Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsavimo biuletenius buvo surašytas priėmimo–perdavimo aktas Nr. 1 3-399, iš kurio matyti, kad apygardos rinkimų komisija iš apylinkės rinkimų komisijos iš viso perėmė 4 321 biuletenį, iš jų 1 386 vienmandatės rinkimų apygardos balsavimo biuletenius. Priėmimo–perdavimo akte perbrauktas žodis „vokai“ ir parašyta „biuleteniai“. Specialiosios darbo grupės išvadoje pažymima, kad tai galėtų reikšti, jog buvo perimti tik balsavimo biuleteniai, bet neperimti balsavimo paštu vokai.

Biržų–Kupiškio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 48 rinkimų komisijos 2012 m. spalio 15 d. faktinių aplinkybių konstatavimo akte Nr. 3-400 pažymėta, kad faktiškai suskaičiuota daugiau balsavimo biuletenių nei pagal priėmimo–perdavimo aktą buvo perimta iš Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5: iš viso suskaičiuoti 4 773 balsavimo biuleteniai (452 biuletenių skirtumas), iš jų 1 584 – balsavimo vienmandatėje rinkimų apygardoje biuleteniai (198 biuletenių skirtumas).

Specialiosios darbo grupės išvadoje pažymėta, jog nustatytas balsavimo biuletenių skaičiaus skirtumas aiškinamas tuo, kad į priėmimo–perdavimo aktą neįtraukti 153 balsavimo paštu vokai, kuriuose buvo balsavimo biuleteniai. Išvadoje pažymėta ir tai, kad šis paaiškinimas neleidžia nustatyti, kodėl buvo suskaičiuota dar 45 balsavimo biuleteniais daugiau nei buvo perimta iš Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5.

Konstitucinio Teismo posėdyje apklausta liudytoja J. Valčiukienė papildomai parodė, kad Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos atstovai toje rinkimų apygardoje nei buvo informuoti, kad apylinkės rinkimų komisija nevykdo savo funkcijos skaičiuoti balsavimų biuletenius, nei turėjo galimybę dalyvauti biuletenius skaičiuojant apygardos rinkimų komisijai.

5.3.3. Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsų skaičiavimo protokolas pasirašytas 2012 m. spalio 14 d. 23 val. 30 min., o pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos informacinės sistemos duomenis nustatyta, kad Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 vienmandatės apygardos biuletenių duomenys į kompiuterinę sistemą įkelti 2012 m. spalio 15 d. 11 val. 15 min.

5.3.4. Specialiosios darbo grupės išvadoje pažymėta, kad Kaštonų rinkimų apylinkėje Nr. 5 suskaičiavus rinkėjų balsus nustatyta, jog iš 1 597 dalyvavusių rinkėjų vienmandatėje rinkimų apygardoje balsus atidavė 1 527 rinkėjai. Tai patvirtina ir Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsų skaičiavimo protokolas.

Pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėje skelbtus duomenis ir rinkimų

apylinkių protokolus, susumavus visų kitų Biržų–Kupiškio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 48 apylinkių rinkimų rezultatus, A. Zeltinis buvo surinkęs 2 479, R. Vaiginas – 2 790, o N. Šatienė – 2 888 balsus. Taigi iki rinkimų rezultatų gavimo iš Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 N. Šatienė Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 buvo pirmaujanti kandidatė. Tai pažymėta ir Specialiosios darbo grupės išvadoje. Šie rezultatai iš esmės pasikeitė gavus suskaičiuotus Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsavimo rezultatus: A. Zeltinis iš trečios vietos pakilo į pirmą vietą, o N. Šatienė iš pirmos vietos atsidūrė trečioje.

Be to, Konstitucinio Teismo posėdyje apklausta liudytoja J. Valčiukienė pažymėjo, kad vienintelės Biržų–Kupiškio vienmandatės rinkimų apygardos Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsavimo rezultatų Vyriausiojoje rinkimų komisijoje buvo laukiama neįprastai ilgai, kad šioje apylinkėje balsavimo rezultatų skaičiavimas užtruko gerokai ilgiau nei kitose apylinkėse ir kad būtent po šios apylinkės rezultatų pateikimo pasikeitė rinkimų rezultatai visoje rinkimų apygardoje.

5.3.5. Atsižvelgdama į surinktą informaciją, Specialioji darbo grupė *inter alia* nustatė, kad:

– abejotina, ar apygardos rinkimų komisija galėjo savavališkai perimti apylinkės rinkimų komisijos funkciją skaičiuoti balsavimo biuletenius;

– Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsai daro esminę įtaką galimybei nustatyti rinkimų rezultatus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48.

Tuo remdamasi Specialioji darbo grupė padarė išvadą, kad Seimo rinkimų rezultatai vienmandatėje Biržų–Kupiškio rinkimų apygardoje Nr. 48 turi būti pripažinti negaliojančiais.

Vyriausioji rinkimų komisija, 2012 m. spalio 20 d. posėdyje (protokolas Nr. P-37) apsvarsčiusi šią Specialiosios darbo grupės išvadą, priėmė sprendimą perskaičiuoti Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsavimo rezultatus.

5.4. Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsų skaičiavimo protokole, kurį užpildė ir pasirašė apygardos rinkimų komisijos nariai, nurodyta, kad A. Zeltinis gavo 340 balsų, R. Vaiginas – 288 balsus, o N. Šatienė – 169 balsus. Vyriausiajai rinkimų komisijai perskaičiavus Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsavimo rezultatus, Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsų skaičiavimo protokole nurodyta, kad vienmandatėje rinkimų apygardoje balsavo 1 519 rinkėjų (8 biuletenių neatitiktis), A. Zeltinis gavo 335 balsus (5 mažiau nei buvo nustatyta), R. Vaiginas – 289 balsus (1 daugiau nei buvo nustatyta), o N. Šatienė – 167 balsus (2 mažiau nei buvo nustatyta). Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsavimo rezultatų perskaičiavimas Biržų–Kupiškio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 48 rezultatams turėjo įtakos tiek, kad skirtumas tarp pirmoje ir antroje vietoje esančių A. Zeltinio ir R. Vaigino sumažėjo nuo 10 balsų iki 5 balsų, o tarp antroje vietoje esančio R. Vaigino ir N. Šatienės padidėjo nuo 21 iki 24.

Atsižvelgdama į tai, kad perskaičiavus tik vienos rinkimų apylinkės rinkimų rezultatus pasikeitė visos rinkimų apygardos rezultatai, kad skirtumas tarp pirmas vietas užėmusių kandidatų

nėra didelis, Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos atstovė J. Valčiukienė, dalyvavusi Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 20 d. posėdyje, taip pat jos paprašė priimti sprendimą perskaičiuoti visos apygardos rinkimų rezultatus. Pažymėtina, kad, atsižvelgdama į neskaidrų rinkimų proceso organizavimą Kaštonų rinkimų apylinkėje Nr. 5, tokį pat prašymą perskaičiuoti rinkimų rezultatus visoje apygardoje dar iki Vyriausiajai rinkimų komisijai perskaičiuojant balsus buvo pateikusi ir Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga. Iš Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 20 d. posėdžio protokolo Nr. P-37 matyti, kad perskaičiuoti balsus visoje Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 siūlė ir du Vyriausiosios rinkimų komisijos nariai. Vyriausioji rinkimų komisija šį prašymą apsvairstė 2012 m. spalio 20 d. posėdyje ir atsisakė jį tenkinti (protokolas Nr. P-37). Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 21 d. posėdyje (protokolas Nr. P-38) nuspręsta patvirtinti balsavimo rezultatus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48.

Konstitucinio Teismo posėdyje kalbėjusi liudytoja J. Valčiukienė teigė, kad, Vyriausiajai rinkimų komisijai svarstant prašymą perskaičiuoti balsus visoje Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, sprendimas atmesti prašymą buvo priimtas be konkrečių argumentų.

6. Minėta, kad Seimas 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2378 ir Respublikos Prezidentė 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi gavę *inter alia* Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skundą dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimo, kuriame *inter alia* prašoma ištirti, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 daugiamandatėje rinkimų apygardoje nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo nuostatos.

6.1. Tautininkų sąjunga dar 2012 m. spalio 18 d. pateikė skundą Vyriausiajai rinkimų komisijai, kuriame prašė pripažinti rinkimų rezultatus *inter alia* daugiamandatėje rinkimų apygardoje negaliojančiais.

6.2. Vyriausioji rinkimų komisija, atlikusi tyrimą dėl Seimo rinkimų įstatymo 2012 m. Seimo rinkimų daugiamandatėje rinkimų apygardoje pažeidimų, 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-325 „Dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų 2012 m. Seimo rinkimų daugiamandatėje rinkimų apygardoje“ pritarė Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadai „Dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų 2012 m. Seimo rinkimų daugiamandatėje rinkimų apygardoje“ ir pripažino, kad per 2012 m. Seimo rinkimus daugiamandatėje rinkimų apygardoje buvo padaryta Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų, tačiau jie neturėjo esminės įtakos rinkimų rezultatų nustatymui šioje rinkimų apygardoje.

6.3. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje, priimtoje išnagrinėjus gautus skundus dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų per 2012 m. Seimo rinkimus,

tarp jų Tautininkų sąjungos 2012 m. spalio 18 d. skundą, nustatytos šios toliau nurodytos aplinkybės.

6.3.1. Portale www.delfi.lt 2012 m. rugsėjo 27 ir 29 d. buvo paskelbti trys vaizdo įrašai, kuriuose užfiksuoti asmenys, besitarianys papirkti rinkėjus, kad jie balsuotų už Darbo partijos kandidatų sąrašą ir atiduotų pirmumo balsus konkrečioms šio sąrašo kandidatams. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje konstatuota, jog 2012 m. rugsėjo 27 d. vaizdo įrašė užfiksuotame pokalbyje nurodytos aplinkybės leidžia manyti, kad ketinama pirkti reitingo balsus („minimi numeriai, kalbama apie 5 žmones, kurie susitaria ir eina į Seimą, nurodoma, kad reikia palaikyti Pinskų ir jo žmoną Živilę, du kandidatus Naujojoje Vilnioje, nereikia palaikyti Paulausko“). 2012 m. rugsėjo 29 d. vaizdo įrašė, galbūt darytame Darbo partijos būstinėje (Gedimino pr. 10, Vilnius), detalizuojami asmenų, kuriuos ketinama papirkti, skaičiai, atsiskaitymo su jais sistema, detalčiai nurodoma, kaip turi būti reitinguojama, taip pat kalbama apie susitikimą su penkiais asmenimis (galbūt reitinguojamais kandidatais), taip pat apie tai, kokią pinigų sumą jie žada skirti.

Šią informaciją papildė Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2012 m. spalio 18 d. rašte Nr. 17.2-21531 pateikti duomenys. Jame nurodyta, jog ikiteisminio tyrimo metu surinkti duomenys leidžia pagrįstai manyti, kad nustatyti asmenys, veikdami kaip bendrininkų grupė, nuo 2012 m. rugsėjo 27 d. iki 2012 m. spalio 2 d. Vilniaus miesto „Statoil“ degalinėje, esančioje Ukmergės g. 177, Vilniuje, Darbo partijos būstinėje, esančioje Gedimino pr. 10, Vilniuje, ir kitose vietose gavo iš ikiteisminio tyrimo metu nustatytų ir kitų nenustatytų asmenų nurodymą daryti poveikį asmenims, atliekantiems laisvės atėmimo bausmę įkalinimo įstaigose, kad jie daugiamandatėje rinkimų apygardoje balsuotų už Darbo partiją, taip pat reitinguotų Darbo partijos sąrašė esančius kandidatus Živilę Pinskiuvienę, Jolantą Gaudutienę, Sergej Ursul, Vytautą Gričių ir Viačeslav Ždanovič (suteiktų jiems pirmumo balsus); taip papirkdami šiuos asmenis sutrukdė jiems įgyvendinti savo teisę 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimuose rinkti Seimo narius.

Įvertinusi minėtus vaizdo įrašus ir Generalinės prokuratūros 2012 m. spalio 18 d. rašte Nr. 17.2-21531 nurodytus duomenis, Vyriausioji rinkimų komisija padarė išvadą, kad vaizdo įrašuose matomi ir Generalinės prokuratūros nustatyti asmenys galėjo papirkti iki 3 000 rinkėjų, kurie 2012 m. Seimo rinkimuose galėjo balsuoti už Darbo partiją ir reitinguoti Darbo partijos kandidatus daugiamandatėje rinkimų apygardoje (suteikti jiems pirmumo balsus); įrašė minimi kandidatai Ž. Pinskiuvienė gavo 6 694 pirmumo balsus ir partijos sąrašė pakilo iš 14 į 10 vietą, J. Pinskus – 2 487 pirmumo balsus ir pakilo iš 120 į 22 vietą (pažymėtina, jog Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendime Nr. Sp-321 nustatyta, kad prieš rinkimus šio kandidato eilės numeris buvo 140), J. Gaudutienė – 3 379 pirmumo balsus ir pakilo iš 21 į 17 vietą, V. Gričius – 1 863 pirmumo balsus ir pakilo iš 57 į 35 vietą, V. Ždanovič – 1 305 pirmumo balsus ir

pakilo iš 118 į 48 vietą.

6.3.2. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje taip pat buvo vertinami Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų, užfiksuotų vienmandatėse Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Zarasų–Visagino (Nr. 52), Vilniaus–Trakų (Nr. 57) rinkimų apygardose, įtaka daugiamandatės rinkimų apygardos rinkimų rezultatams ir padarytos šios toliau nurodytos išvados.

6.3.2.1. Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32 rinkėjai buvo paperkami; balsų pirkimo atvejų galėjo būti daugiau kaip šimtas. Informacijoje apie ikiteisminius tyrimus nurodyta, kad juose figūruoja ir politinių partijų pavadinimai, todėl balsų pirkimas galėjo turėti įtakos ir daugiamandatės rinkimų apygardos rinkimų rezultatams.

6.3.2.2. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 21 d. sprendimu Nr. Sp-313 buvo pripažinta, kad Zarasų–Visagino vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 52 Darbo partijos iškeltas kandidatas į Seimo narius Rimvydas Podolskis galėjo paveikti 394 rinkėjų valią. Vyriausioji rinkimų komisija pažymėjo, kad tyrimo medžiagoje yra duomenų, jog minėtas kandidatas siekė papirkti rinkėjus, kad jie 2012 m. Seimo rinkimuose balsuotų už Darbo partiją ir R. Podolskį, ir padarė išvadą, kad kandidatas R. Podolskis, papirkdamas rinkėjus ir skatindamas juos balsuoti ir už Darbo partiją, galėjo paveikti 394 rinkėjų apsisprendimą balsuoti ir daugiamandatėje rinkimų apygardoje, todėl tai galėjo turėti įtakos rinkimų rezultatams šioje rinkimų apygardoje.

6.3.2.3. Policijos turima medžiaga, taip pat rinkimų stebėtojų liudijimai patvirtina rinkėjų vežimo balsuoti atvejus Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57. Iš turimos informacijos negalima nustatyti, kiek rinkėjų buvo neteisėtai vežta balsuoti, tačiau galima manyti, kad jų galėjo būti iki 100; jie balsavo ir daugiamandatėje rinkimų apygardoje.

6.3.3. Tyrimo išvadoje pažymėta ir tai, kad 2012 m. Seimo rinkimuose mandato kvota (balsų skaičius vienam mandatui gauti kvotų metodu) buvo 16 238 rinkėjų balsai. Taip pat atkreiptas dėmesys, kad antrasis mandatas galėjo būti gautas liekanų metodu, t. y. už mažesnę balsų skaičių nei kvota; liekana kiekvienam kandidatų sąrašui yra skirtinga. Darbo partijos, kuri yra paskutinė, gavusi mandatą pagal liekaną, ši liekana yra 11 712 rinkėjų balsų. Atsižvelgdama į tai, Vyriausioji rinkimų komisija padarė išvadą, kad jei Darbo partija būtų gavusi 27 950 balsų mažiau, ji būtų gavusi dviem mandatais mažiau.

6.3.4. Apibendrinusi tyrimo rezultatus, Vyriausioji rinkimų komisija padarė šias išvadas: balsuojant 2012 m. Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galėjo būti paveikta iki 3 594 rinkėjų valia; negalima nustatyti, ar rinkėjus papirkinėjo konkreti partija, tačiau iš surinktos medžiagos galima daryti išvadą, kad tai darė konkrečių partijų atstovai; nors papirkimų mastas gali neviršyti kritinio balsų skaičiaus, kuris reikalingas vienam mandatui gauti, būtina pripažinti, kad Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio pažeidimai buvo padaryti ir daugiamandatėje rinkimų apygardoje, taip pat kad tie pažeidimai yra šurkštūs, tačiau, atsižvelgiant į surinktą informaciją,

negalima daryti išvados, kad jie turėjo poveikį rinkimų rezultatų nustatymui.

6.4. Tautininkų sąjunga 2012 m. lapkričio 5 d. Respublikos Prezidentei ir Seimo Pirmininkei pateikė skundą, kuriuo prašoma kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl išvados, *inter alia* ar per 2012 m. Seimo narių rinkimus daugiamandatėje rinkimų apygardoje nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo 5, 5¹, 61, 67, 67¹, 84, 87 straipsnių nuostatos, įtvirtinančios slapto balsavimo principą ir demokratines rinkimų procedūras, kurių laikymasis yra būtinas rinkimų rezultatų pripažinimui legitimiais ir teisėtais, taip pat ar nustatyti šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo ir kitų įstatymų pažeidimai leido Vyriausiajai rinkimų komisijai nustatyti esminius rinkimų rezultatus daugiamandatėje rinkimų apygardoje.

Tautininkų sąjungos skundas grindžiamas šiais argumentais, susijusiais su rinkimų rezultatų daugiamandatėje rinkimų apygardoje nustatymu Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d sprendimu Nr. Sp-321:

– buvo masiškai fiksuojami balsų pirkimo atvejai (jau per pirmąjį Seimo rinkimų turą gauta duomenų dėl daugiau kaip 1 000 Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų, didžiausią jų dalį sudaro šiurkštūs įstatymo pažeidimai – galimi rinkėjų balsų pirkimo atvejai);

– Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytą kriterijų dėl esminių rinkimų rezultatų nustatymo paklaidos („kai juos galima nustatyti tik daugiau kaip vieno mandato tikslumu“) Vyriausioji rinkimų komisija galėjo aiškinti neteisingai, prie vieno mandato kvotos balsų skaičiaus pridėdama balsų liekanos dydį; skunde nurodoma, kad minėta Seimo rinkimų įstatymo nuostata gali būti aiškinama ir kitaip – kad daugiau negu vieno mandato tikslumas reiškia balsų skaičių, kuris gaunamas prie skirtumo tarp liekanų, nuo kurių priklauso papildomų mandatų paskirstymas tarp sąrašų, pridėjus vieną balsą; tuomet mandatai tarp Darbo partijos ir Lietuvos socialdemokratų partijos dėl kelių tūkstančių balsų būtų paskirstyti kitaip;

– Vyriausioji rinkimų komisija, nagrinėdama skundus dėl pažeidimų vienmandatėse rinkimų apygardose, daugeliu atvejų neįvertino pažeidimų poveikio daugiamandatės rinkimų apygardos rezultatams (kaip antai Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 59);

– Vyriausioji rinkimų komisija, skelbdama galutinius rinkimų rezultatus ir nustatydamą daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutines kandidatų į Seimo narius sąrašų eiles bei asmenis, išrinktus į Seimą, neatsižvelgė į rinkėjų balsų pirkimo poveikį pirmumo balsams, ir į tuos sąrašus pateko įtariamais asmenimis, kurių pirmumo balsų skaičius beveik atitinka Vyriausiosios rinkimų komisijos tyrimo išvadoje nustatytą kalėjimuose galbūt pirktų balsų skaičių.

II

1. Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punkte nustatyta, kad Konstitucinis Teismas teikia išvadą, ar nebuvo pažeisti rinkimų įstatymai per Respublikos Prezidento ar Seimo narių rinkimus.

Konstitucijos 102 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad Konstitucinio Teismo statusą ir jo

įgaliojimų vykdymo tvarką nustato Konstitucinio Teismo įstatymas.

2. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnio 1 dalį (taip pat pagal Seimo rinkimų įstatymo 95 straipsnio 1 dalį) su paklausimu, ar per Seimo narių rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, Seimas ir Respublikos Prezidentas gali kreiptis į Konstitucinį Teismą ne vėliau kaip per 3 dienas po to, kai paskelbiami oficialūs rinkimų rezultatai.

Konstitucinio Teismo įstatymo 77 straipsnio 2 dalyje (taip pat Seimo rinkimų įstatymo 95 straipsnio 2 dalyje) nustatyta, kad Konstitucinis Teismas, tirdamas paklausimą dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų per Seimo narių rinkimus, tiria ir vertina tik Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimus arba jos atsisakymą nagrinėti skundus dėl Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų tais atvejais, kai sprendimai buvo priimti ar kita šios komisijos veika buvo padaryta pasibaigus balsavimui.

Pagal Seimo rinkimų įstatymo 93 straipsnio 1 dalį galutinius rinkimų rezultatus, išnagrinėjusi visus skundus ir nustačiusi visus rinkimų rezultatus apygardoje, nustato Vyriausioji rinkimų komisija. Šio straipsnio 2 dalyje *inter alia* nustatyta, kad galutinius rinkimų rezultatus ne vėliau kaip per 7 dienas nuo rinkimų arba pakartotinio balsavimo skelbia Vyriausioji rinkimų komisija; galutinius rinkimų rezultatus Vyriausioji rinkimų komisija pirmiausia paskelbia internete ir artimiausiame „Valstybės žinių“ numeryje.

3. Pažymėtina, kad Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio 3 dalyje (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) *inter alia* nustatyta: „Jeigu rinkimuose dalyvavo daugiau kaip du kandidatai ir pagal šio straipsnio 2 dalį Seimo narys nebuvo išrinktas, po dviejų savaitių nuo rinkimų dienos rengiamas pakartotinis balsavimas, kuriame dalyvauja du kandidatai, gavę daugiausia balsų.“

Minėta, kad 67 iš 71 vienmandatės rinkimų apygardos Seimo nariai 2012 m. spalio 14 d. vykusiuose Seimo rinkimuose nebuvo išrinkti ir šiose vienmandatėse rinkimų apygardose 2012 m. spalio 28 d. įvyko pakartotinis balsavimas. Taigi galutiniai oficialūs 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai 67 vienmandatėse rinkimų apygardose galėjo būti nustatyti tik po pakartotinio balsavimo.

4. Minėta, kad Seimo ir Respublikos Prezidentės paklausimuose dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, Konstitucinio Teismo prašoma ištirti ir įvertinti, ar Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“.

Šie paklausimai Konstituciniame Teisme gauti 2012 m. lapkričio 7 d.

5. Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. lapkričio 4 d. priėmė sprendimą Nr. Sp-321, kuris tą pačią dieną buvo paskelbtas Seimo interneto svetainėje, o 2012 m. lapkričio 6 d. – ir „Valstybės žiniuose“ (2012, Nr. 128-6462). Šiuo sprendimu *inter alia* nuspręsta:

„1. Nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatus

67 vienmandatėse rinkimų apygardose (1 priedas).

2. Nustatyti 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutines kandidatų į Seimo narius sąrašų eiles (2 priedas).

3. Pagal rinkimų rezultatus daugiamandatėje ir vienmandatėse rinkimų apygardose nustatyti asmenis, kurie išrinkti į Lietuvos Respublikos Seimą (3 priedas). Išrinktiems Seimo nariams Seimo nario pažymėjimus įteikti 2012 m. lapkričio 7 d. 11 val. Lietuvos Respublikos Seimo konferencijų salėje.“

Taigi Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-321 priimtas pasibaigus balsavimui renkant Seimo narius; juo nustatyti oficialūs galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai 67 vienmandatėse ir daugiamandatėje rinkimų apygardose.

Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1 punktu po pakartotinio balsavimo patvirtinti galutiniai 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Pajūrio (Nr. 22), Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Biržų–Kupiškio (Nr. 48), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) vienmandatėse rinkimų apygardose; 2 punktu patvirtintos Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutinės kandidatų į Seimo narius sąrašų eilės; 3 punktu nustatyti į Seimą išrinkti asmenys.

6. Pažymėtina, jog atsižvelgiant į tai, kad 67 vienmandatėse rinkimų apygardose, *inter alia* Pajūrio (Nr. 22), Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Biržų–Kupiškio (Nr. 48), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62), per 2012 m. spalio 14 d. vykusius Seimo rinkimus Seimo nariai nebuvo išrinkti, taigi, kol neįvyko pakartotinis balsavimas, nebuvo galima nustatyti oficialių 2012 m. Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų, paklausimas dėl išvados, ar šiose rinkimų apygardose Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas per 2012 m. spalio 14 d. vykusį pirmąjį Seimo rinkimų turą, Konstituciniam Teismui galėjo būti paduotas tik po pakartotinio balsavimo nustačius galutinius Seimo rinkimų rezultatus, t. y. tik priėmus Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimą Nr. Sp-321.

7. Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-321 tiek, kiek juo patvirtinti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32, yra neatskiriamai susijęs su Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-324, kuriuo patvirtinti galutiniai balsavimo rezultatai Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32.

8. Atsižvelgdamas į Seimo 2012 m. lapkričio 6 d. nutarime Nr. XI-2378 ir Respublikos Prezidento 2012 m. lapkričio 7 d. dekrete Nr. 1K-1262 išdėstytus paklausimus, Konstitucinis Teismas šioje konstitucinės justicijos byloje tirs ir vertins Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimą Nr. Sp-321 tiek, kiek juo nuspręsta nustatyti galutinius 2012 m. Seimo rinkimų rezultatus vienmandatėse Pajūrio (Nr. 22), Biržų–Kupiškio (Nr. 48), Širvintų–Vilniaus

(Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) rinkimų apygardose, taip pat tiek, kiek juo nuspręsta 2012 m. Seimo rinkimuose nustatyti galutines kandidatų į Seimo narius sąrašų eiles daugiamandatėje rinkimų apygardoje bei nustatyti asmenis, išrinktus į Seimą minėtose vienmandatėse ir daugiamandatėje rinkimų apygardoje pareiškėjų nurodytais aspektais.

Atsižvelgdamas *inter alia* į tai, kad, kaip minėta, Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-321 tiek, kiek juo nustatyti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32, ir 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-324 yra neatskiriamai susiję, Konstitucinis Teismas šiuos sprendimus tirs ir vertins kartu.

III

1. Konstitucinis Teismas, pabrėždamas atstovaujамųjų institucijų rinkimų svarbą, ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinėje demokratijoje politinių atstovaujамųjų institucijų formavimui keliami ypatingi reikalavimai. Šios institucijos negali būti formuojamos tokiu būdu, kad kiltų abejonių dėl jų legitimumo, teisėtumo, *inter alia* dėl to, ar renkant asmenis į politines atstovaujамąsias institucijas nebuvo pažeisti demokratinės teisinės valstybės principai. Priešingu atveju būtų pakirstas žmonių pasitikėjimas atstovaujамąja demokratija, valstybės institucijomis, pačia valstybe. Demokratiški rinkimai yra svarbi piliečių dalyvavimo valdant valstybę forma, kartu ir būtinas valstybės politinių atstovaujамųjų institucijų formavimo elementas. Rinkimai negali būti laikomi demokratiškais, o jų rezultatai – legitimiais ir teisėtais, jeigu jie vyksta paminant Konstitucijoje įtvirtintus demokratinių rinkimų principus, pažeidžiant demokratines rinkimų procedūras (Konstitucinio Teismo 2004 m. lapkričio 5 d. išvada, 2008 m. spalio 1 d. nutarimas, 2008 m. lapkričio 7 d. išvada, 2010 m. lapkričio 9 d., 2012 m. kovo 29 d. nutarimai, 2012 m. spalio 26 d. išvada). Įstatymų leidejas, įstatymu įtvirtindamas rinkimų teisės nuostatas, yra įpareigotas laikytis šių Konstitucijoje įtvirtintų teisinio reguliavimo imperatyvų (Konstitucinio Teismo 2008 m. spalio 1 d., 2012 m. kovo 29 d. nutarimai, 2012 m. spalio 26 d. išvada).

Konstitucijoje įtvirtinti visuotinai pripažinti demokratiniai rinkimų į politines atstovaujамąsias institucijas principai, kaip antai: rinkimai turi būti vykdomi remiantis visuotine, lygia, tiesiogine rinkimų teise, balsavimas privalo būti slaptas; pagal Konstituciją yra galimi tik tokie rinkimai, kai dėl mandato varžomasi laisvai ir sąžiningai, kai rinkėjai turi teisę ir realią galimybę pasirinkti iš kelių kandidatų, kai balsavimo metu jie gali laisvai ir nekontroliuojami pareikšti savo valią; politinės atstovaujamosios institucijos formavimui turi būti taikomi skaidrumo, viešumo reikalavimai (Konstitucinio Teismo 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimas).

2. Konstitucijos 55 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Seimo narių rinkimų tvarką nustato įstatymas. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog ši konstitucinė nuostata reiškia, kad įstatymų

leidėjas turi pareigą įstatymu įtvirtinti Seimo narių rinkimų sistemą, nustatyti rinkimų organizavimo pagrindus ir tvarką, apimančią *inter alia* kandidatų į Seimo narius kėlimą, rinkimų agitaciją, balsavimo tvarką, rinkimų rezultatų nustatymą, rinkimų ginčų nagrinėjimo procedūras, reguliuoti kitus Seimo narių rinkimų santykius; tai darydamas įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijos, jis negali nei pats paneigti, iškreipti ar apriboti visuotinės, lygios, tiesioginės rinkimų teisės, slapto balsavimo, nei sudaryti teisinių prielaidų tai padaryti kitiems subjektams, priešingu atveju būtų apribojama arba išvis paneigiama Tautos aukščiausios suverenios galios raiška per Tautos atstovybę – Seimą (Konstitucinio Teismo 2004 m. lapkričio 5 d., 2008 m. lapkričio 7 d., 2012 m. spalio 26 d. išvados).

3. Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad Konstitucija nenustato konkrečios Seimo narių rinkimų sistemos; pagal Konstitucijos 55 straipsnio 3 dalies nuostatą tai palikta spręsti įstatymų leidėjui, kuris turi plačią diskreciją: įstatymu gali būti nustatyta vien proporcinė, vien mažoritarinė arba kitokia Seimo narių rinkimų sistema, *inter alia* mišri rinkimų sistema, kurioje yra derinamos proporcinė ir mažoritarinė rinkimų sistemos (Konstitucinio Teismo 2008 m. spalio 1 d., 2012 m. kovo 29 d. nutarimai).

Visuotinai pripažįstama, kad pagal proporcinę parlamento rinkimų sistemą vienoje daugiamandatėje apygardoje paprastai (tradiciskai) dalyvauja į politinių partijų sąrašus įrašyti kandidatai; pagal mažoritarinę parlamento rinkimų sistemą vienmandatėse rinkimų apygardose gali kandidatuoti ne tik politinių partijų iškelti pavieniai kandidatai, bet ir pavieniai piliečiai, įstatymų nustatyta tvarka patys iškėlę save kandidatais; demokratinėse valstybėse yra žinoma ir vadinamoji mišri parlamento rinkimų sistema, kuri jungia proporcinę ir mažoritarinę rinkimų sistemas ir tuo požiūriu sudaro galimybę rinkimuose kandidatuoti ne tik į politinių partijų kandidatų sąrašus įrašytiems kandidatams, bet ir pavieniams piliečiams, įstatymų nustatyta tvarka patiems save iškėlusiams ar partijų iškeltiems kandidatais (Konstitucinio Teismo 2008 m. spalio 1 d. nutarimas).

Kad ir kokią Seimo narių rinkimų sistemą pasirinktų įstatymų leidėjas (vien proporcinę, vien mažoritarinę arba kitokią, *inter alia* mišrią rinkimų sistemą, kurioje yra derinamos proporcinė ir mažoritarinė rinkimų sistemos), įstatymo nustatytu teisiniu reguliavimu turi būti užtikrinta, kad rinkimai būtų vykdomi laikantis Konstitucijoje įtvirtintų demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų principų. Įstatymų leidėjui pasirinkus vadinamąją mišrią parlamento rinkimų sistemą, jungiančią proporcinę ir mažoritarinę rinkimų sistemas, rinkimai daugiamandatėje ir vienmandatėse rinkimų apygardose taip pat privalo būti vykdomi taikant tuos pačius demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų standartus, o į politinių partijų sąrašus įrašytiems kandidatams ir vienmandatėse rinkimų apygardose kandidatuojančioms pavieniams asmenims turi būti keliami vienodi reikalavimai. Šiame kontekste pabrėžtina ir tai, kad konstitucinis visų Seimo narių statusas yra vienodas, nepaisant to, ar jie išrinkti taikant vieną (proporcinę arba mažoritarinę) rinkimų sistemą, ar skirtingas rinkimų

sistemas (įstatymų leidėjui pasirinkus vadinamąją mišrią parlamento rinkimų sistemą). Kaip konstatuota Konstitucinio Teismo 2001 m. sausio 25 d., 2004 m. liepos 1 d. nutarimuose, pagal Konstituciją kiekvienas Seimo narys atstovauja visai Tautai, visi Seimo nariai yra lygūs, jie turi turėti vienodas galimybes dalyvauti Seimo darbe.

4. Konstitucinio Teismo 2004 m. lapkričio 5 d., 2012 m. spalio 26 d. išvadose konstatuota, jog įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turi pareigą įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų užtikrinta, kad rinkėjai balsuotų asmeniškai ir slaptai, kad balsavimo metu nebūtų galima paveikti rinkėjų valios ir jos kontroliuoti; ypač neleistina, kad rinkimų finansavimas būtų neskaidrus ar nekontroliuojamas, kad rinkimų kampanijoje būtų naudojamos tokios rinkimų technologijos, kurios prieštarauja moralei, teisingumui, visuomenės darnai; pagal Konstituciją jokiais motyvais negali būti pateisinamas tiesioginis ar netiesioginis rinkėjų balsų pirkimas, taip pat tokia rinkimų kampanijos praktika, kai rinkėjai yra dovanomis ar kitokiu atlyginimu skatinami dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą kandidatą, – tai tolygu rinkėjų papirkimui, reiškiančiam, kad iš Lietuvos Respublikos piliečių atimama teisė laisvai, patiems pareikšti savo tikrąją valią Seimo rinkimuose, o iš Tautos – teisė išsirinkti tokią Tautos atstovybę, kuri išreikštų jos tikrąją aukščiausią suverenią galią.

5. Konstitucinis Teismas ne kartą yra pabrėžęs ir tai, kad įstatymų leidėjui iš Konstitucijos kyla pareiga įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų Seimo rinkimų proceso sąžiningumą ir skaidrumą – būtinas Tautos pasitikėjimo savo atstovybe prielaidas; jeigu įstatymų leidėjas nepaiso minėtų iš Konstitucijos kylančių reikalavimų, nenustato demokratiškų, laisvų, sąžiningų rinkimų užtikrinimo mechanizmo, visuomet gali kilti abejonių dėl Seimo narių išrinkimo teisėtumo (Konstitucinio Teismo 2004 m. lapkričio 5 d., 2008 m. lapkričio 7 d., 2012 m. spalio 26 d. išvados).

6. Vykdamas demokratiškus rinkimus ypač svarbūs yra viešumo ir kontrolės mechanizmai (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 23 d. nutarimas, 2012 m. spalio 26 d. išvada). Kaip konstatuota Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, pagal Konstitucijos 67 straipsnio 13 punktą, kuriame nustatyta, jog Seimas sudaro Vyriausiąją rinkimų komisiją ir keičia jos sudėtį, Lietuvoje turi būti suformuota universali rinkimus organizuojanti institucija – Vyriausioji rinkimų komisija; ši konstitucinė nuostata dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos turi būti įgyvendinta įstatymu įtvirtinant jos paskirtį pagal konstitucines nuostatas, sudarymo principus bei kompetenciją (Konstitucinio Teismo 1994 m. liepos 11 d. sprendimas (Nr. 5/94), 2012 m. spalio 26 d. išvada). Konstitucinio Teismo 2012 m. spalio 26 d. išvadoje pažymėta, kad įstatymu turi būti nustatytas toks Vyriausiosios rinkimų komisijos ir teritorinių rinkimų organizavimo institucijų sudarymo tvarkos teisinis reguliavimas, kuris sudarytų prielaidas šioms institucijoms priimti objektyvius ir veiksmingus sprendimus dėl rinkimų organizavimo.

Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs ir tai, kad konstitucinė Vyriausiosios rinkimų komisijos paskirtis organizuoti rinkimus taip pat suponuoja jos įgaliojimus kontroliuoti ir imtis priemonių, kad būtų veiksmingai užtikrintas demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų laikymasis; atsižvelgiant į tai, pagal Konstituciją įstatymų leidėjas turi nustatyti tokį rinkimų proceso teisinį reguliavimą, pagal kurį Vyriausioji rinkimų komisija ir teritorinės rinkimų organizavimo institucijos turėtų įgaliojimus veikti taip, kad būtų veiksmingai užtikrintas minėtų rinkimų principų laikymasis, *inter alia* būtų užkirstas kelias šių principų pažeidimams, jie būtų iširti ir būtų taikomos sankcijos atsakingiems už šiuos pažeidimus rinkimų proceso dalyviams ir kitiems asmenims (Konstitucinio Teismo 2012 m. spalio 26 d. išvada).

Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai, *inter alia* Vyriausioji rinkimų komisija ir teritorinės rinkimų organizavimo institucijos, turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus (Konstitucinio Teismo 2012 m. spalio 26 d. išvada).

Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad teisiniu reguliavimu turi būti sudarytos *inter alia* tokios organizacinės ir materialinės prielaidos Vyriausiajai rinkimų komisijai ir teritorinėms rinkimų organizavimo institucijoms tinkamai veikti: nustatyta atitinkama Vyriausiosios rinkimų komisijos ir teritorinių rinkimų organizavimo institucijų aprūpinimo, bendradarbiavimo su kitomis valstybės institucijomis (*inter alia* ikiteisminio tyrimo institucijomis, prokuratūra) tvarka, Vyriausiosios rinkimų komisijos ir teritorinių rinkimų organizavimo institucijų vadovų bei narių pareigoms vykdyti būtinos garantijos.

7. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pabrėžtina ir tai, kad, kaip konstatuota Konstitucinio Teismo 2012 m. spalio 26 d. išvadoje, masinis ir (arba) sisteminis rinkėjų papirkimas, *inter alia* dovanomis ar kitokiu atlyginimu, skatinant dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą kandidatą, vykstant rinkimų procesui (*inter alia* rinkimų agitacijos kampanijos, balsavimo laikotarpiu) laikytinas šiurkščiu demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų pažeidimu. Tokie rinkimų principų pažeidimai sudaro prielaidas pagrįstai abejoti rinkimų rezultatų legitimumu ir teisėtumu, taigi gali apriboti arba išvis paneigti Tautos aukščiausios suverenios galios raišką per Tautos atstovybę – Seimą, tad preziumuotina, kad jie savaime laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams. Ši prezumpcija gali būti paneigta Vyriausiajai rinkimų komisijai įvertinus kitas konkrečias rinkimų proceso aplinkybes, turinčias reikšmės rinkimų rezultatų nustatymui. Minėtoje Konstitucinio Teismo išvadoje taip pat pažymėta, kad masiniu rinkėjų ar rinkimų teisę turinčių asmenų papirkimu vykstant rinkimų procesui laikytinas ir vienkartinis prekių, pinigų ar kitokių

dovanų dalijimas ir (arba) neatlygintinis paslaugų teikimas daugeliui rinkėjų per susirinkimą ar kitokį visuomenei ar tam tikrai jos daliai skirtą renginį skatinant dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą kandidatą.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos dėl masinio ir (arba) sisteminio rinkėjų papirkimo taikytinos ir rinkėjų papirkimui skatinant balsuoti už arba prieš vienos ar kitos politinės partijos kandidatų sąrašą ir (arba) tam tikru būdu reitinguoti sąraše esančius kandidatus.

Šios bylos kontekste taip pat pabrėžtina, jog nepaneigus prezumpcijos, kad nustatyti šiurkštūs demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų pažeidimai savaime laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams, t. y. nepaneigus, kad tokiais šiurkščiais pažeidimais galėjo būti iškreipta tikroji rinkėjų valia, kuri yra esminė rinkimų rezultatų legitimumo ir teisėtumo prielaida, negali būti nustatyti tikri ir teisingi rinkimų rezultatai, taigi kandidatai, kurių išrinkimo siekiant buvo padaryti šiurkštūs demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų principų pažeidimai, negali įgyti Seimo nario mandato; priešingu atveju galėtų būti pakirstas Tautos pasitikėjimas savo atstovybe ir pačia valstybe.

8. Kaip minėta, pagal Konstituciją įstatymų leidėjas turi nustatyti tokį rinkimų proceso teisinį reguliavimą, pagal kurį Vyriausioji rinkimų komisija ir teritorinės rinkimų organizavimo institucijos turėtų įgaliojimus veikti taip, kad būtų veiksmingai užtikrintas demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų laikymasis. Tai, be kita ko, reiškia, kad pagal Konstituciją Vyriausioji rinkimų komisija turi turėti pakankamus įgaliojimus, nustačiusi šiurkščius minėtų rinkimų principų pažeidimus, veiksmingai užtikrinti, kad dėl jų nebūtų iškreipta tikroji rinkėjų valia ir Seimo nario mandato neįgytų asmenys, dėl kurių išrinkimo teisėtumo kiltų abejonų, *inter alia* įgaliojimus taikyti griežčiausią priemonę – pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais. Pažymėtina, kad įstatymų leidėjas turėtų numatyti tokią priemonę kaip *ultima ratio*, t. y. turi būti nustatytas toks rinkimų proceso teisinis reguliavimas, pagal kurį Vyriausioji rinkimų komisija turėtų ir kitų priemonių užtikrinti, kad nebūtų iškreipta tikroji rinkėjų valia, *inter alia* pripažinti rinkimų proceso dalyvius – kandidatus, kurių išrinkimo siekiant buvo padaryti šiurkštūs demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų pažeidimai, arba visą tokią rinkimų kampanijos taktiką naudojančios politinės partijos kandidatų sąrašą – praradus teisę dalyvauti rinkimuose ir būti išrinktiems Seimo nariais arba kandidatų sąrašui dalyvauti paskirstant Seimo nario mandatus; taigi rinkimų rezultatų pripažinimas negaliojančiais laikytinas priemone, kuri taikytina tada, kai kitomis priemonėmis neįmanoma pasiekti, kad nebūtų iškreipta tikroji rinkėjų valia.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įstatymu reglamentuojant tokius Vyriausiosios rinkimų komisijos įgaliojimus turi būti atsižvelgta į rinkimų

sistemų ypatumus (*inter alia* į tai, kad rinkimų rezultatų pripažinimas negaliojančiais daugiamandatėje ir vienmandatėje apygardose galėtų sukelti iš esmės skirtingus padarinius), taip pat į tai, kad pagal Konstitucijos 55 straipsnio 2 dalį Seimas laikomas išrinktu, kai yra išrinkta ne mažiau kaip 3/5 Seimo narių, todėl, atsižvelgiant į žalą, kuri galėtų būti padaryta rinkėjų lūkesčiams ir valstybės valdžios sistemos stabilumui pripažinus negaliojančiais pagal proporcinę rinkimų sistemą vykusių Seimo rinkimų rezultatus, ši priemonė (rinkimų rezultatų pripažinimas negaliojančiais daugiamandatėje rinkimų apygardoje) turėtų būti *ultima ratio*.

9. Pažymėtina, kad pagal Konstituciją per Seimo rinkimus padaryti šiurkštūs demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų pažeidimai gali būti nustatyti ir vėliau, kai išrinkti Seimo nariai jau yra įgiję įgaliojimus, t. y. jau po to, kai išrinktas Seimas susirenka į pirmąjį posėdį.

Konstitucijos 63 straipsnio 6 punkte nustatyta, kad Seimo nario įgaliojimai nutrūksta, kai rinkimai pripažįstami negaliojančiais arba šiurkščiai pažeidžiamas rinkimų įstatymas. Ši konstitucinė nuostata suponuoja Seimo įgaliojimus nutraukti Seimo nario įgaliojimus, jeigu dėl jo išrinkimo teisėtumo pagrįstų abejonių keliantys šiurkštūs demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų pažeidimai nustatomi tada, kai Seimo narys jau yra įgijęs įgaliojimus. Pagal Konstitucijos 63 straipsnio 6 punktą Seimo nario įgaliojimai gali būti nutraukti tiek pripažinus rinkimus negaliojančiais (pavyzdžiui, vienmandatėje rinkimų apygardoje, kai nustatomi šiurkštūs rinkimų įstatymo pažeidimai, kurie kelia pagrįstų abejonių dėl tam tikro Seimo nario išrinkimo teisėtumo ir neįmanoma nustatyti tikrąją rinkėjų valią atspindinčių rinkimų rezultatų), tiek nepripažinus rinkimų negaliojančiais (pavyzdžiui, kai nustatomi šiurkštūs rinkimų įstatymo pažeidimai, kurie kelia pagrįstų abejonių dėl tam tikrų Seimo narių išrinkimo teisėtumo daugiamandatėje arba vienmandatėje rinkimų apygardoje, tačiau įmanoma nustatyti tikrąją rinkėjų valią atspindinčius rinkimų rezultatus).

Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punkte nustatyti Konstitucinio Teismo įgaliojimai *inter alia* teikti išvadą, ar nebuvo pažeistas rinkimų įstatymas per Seimo narių rinkimus; pagal Konstitucijos 106 straipsnio 5 dalį prašyti Konstitucinio Teismo išvados dėl Seimo rinkimų gali Seimas ir Respublikos Prezidentas; Konstitucijos 107 straipsnio 3 dalyje *inter alia* nustatyta, kad, remdamasis Konstitucinio Teismo išvada, Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalyje nurodytus klausimus galutinai sprendžia Seimas. Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad Seimas gali priimti nutarimą dėl Seimo nario įgaliojimų nutraukimo pagal Konstitucijos 63 straipsnio 6 punktą tik remdamasis Konstitucinio Teismo išvada, kad per Seimo rinkimus buvo šiurkščiai pažeistas rinkimų įstatymas, o Konstitucinis Teismas tokią išvadą gali teikti tik pagal Seimo ar Respublikos Prezidento paklausimą.

IV

Dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“ tiek, kiek juo nustatyti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai daugiamandatėje rinkimų apygardoje.

1. Šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas pagal pareiškėjų paklausimus tirs ir vertins, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 tiek, kiek juo patvirtinti galutiniai 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* daugiamandatėje rinkimų apygardoje, nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas *inter alia* tuo pareiškėjų ginčijamu aspektu, kad Vyriausioji rinkimų komisija netinkamai vertino nustatytus Seimo rinkimų įstatymo pažeidimus – pirmumo balsų pirkimą daugiamandatėje rinkimų apygardoje Darbo partijos kandidatų naudai, taip pat tuo aspektu, ar Vyriausioji rinkimų komisija, 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 nustatydamą galutinius Seimo rinkimų rezultatus daugiamandatėje rinkimų apygardoje, nepažeidė Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1 dalies 2 punkto pareiškėjų ginčijamais aspektais.

2. Pažymėtina, kad pareiškėjų argumentai dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 tiek, kiek juo patvirtinti 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų galutiniai rinkimų rezultatai *inter alia* daugiamandatėje rinkimų apygardoje, teisėtumo susiję *inter alia* su tuo, ar Vyriausioji rinkimų komisija tinkamai vertino nustatytus Seimo rinkimų įstatymo pažeidimus – pirmumo balsų pirkimą daugiamandatėje rinkimų apygardoje Darbo partijos kandidatų naudai.

3. Minėta, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 *inter alia* nuspręsta:

„1. Nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatus 67 vienmandatėse rinkimų apygardose (1 priedas).

2. Nustatyti 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutines kandidatų į Seimo narius sąrašų eiles (2 priedas).

3. Pagal rinkimų rezultatus daugiamandatėje ir vienmandatėse rinkimų apygardose nustatyti asmenis, kurie išrinkti į Lietuvos Respublikos Seimą (3 priedas). Išrinktiems Seimo nariams Seimo nario pažymėjimus įteikti 2012 m. lapkričio 7 d. 11 val. Lietuvos Respublikos Seimo konferencijų salėje.“

Taigi Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 2 punktu buvo patvirtintos Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutinės kandidatų į Seimo narius sąrašų eilės, *inter alia* Darbo partijos kandidatų į Seimo narius sąrašo eilė, o 3 punktu buvo nustatyti asmenys, kurie išrinkti į Seimą, *inter alia* daugiamandatėje rinkimų

apygardoje, taigi ir pagal Darbo partijos kandidatų sąrašą.

4. Pažymėtina, kad priimdama šį sprendimą Vyriausioji rinkimų komisija turėjo vadovautis *inter alia* Seimo rinkimų įstatymo 90 straipsniu „Kandidatų į Seimo narius reitingo skaičiavimas ir sąrašų galutinės eilės nustatymas“ (2008 m. balandžio 15 d. redakcija).

5. Seimo rinkimų įstatymo 90 straipsnyje (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) nustatyta:

„1. Kandidatų į Seimo narius reitingą skaičiuoja ir šių kandidatų sąrašų galutinę eilę pagal rinkėjų pareikštą valią ir paduotus pirmumo balsus patvirtina Vyriausioji rinkimų komisija.

2. Pirmiausiai sudedami už kiekvieną kandidatą paduoti pirmumo balsai vienmandatėse rinkimų apygardose ir suskaičiuojama, kiek kiekvienas kandidatas gavo pirmumo balsų iš viso. Tuo atveju, kai kandidato pirmumo balsų suma yra didesnė už daugiamandatėje rinkimų apygardoje renkamų Seimo narių skaičių ar yra jam lygi, kandidato reitingo balai lygūs šiai sumai, jeigu kandidato pirmumo balsų suma mažesnė, laikoma, kad kandidato reitingo balai lygūs nuliui.

3. Galutinė kandidatų į Seimo narius eilė sąrašuose nustatoma pagal kiekvieno kandidato gautus reitingo balus. Pirmesniuose eilėje įrašomas kandidatas, surinkęs daugiau reitingo balų. Jeigu keli kandidatai surenka po lygiai reitingo balų, pirmesniuose įrašomas tas kandidatas, kuris buvo įrašytas pirmesnis rinkiminiame sąraše.

4. Galutinę kandidatų į Seimo narius sąrašų eilę skelbia Vyriausioji rinkimų komisija tą pačią dieną kaip ir balsavimo rezultatus vienmandatėse rinkimų apygardose.“

Taigi pagal Seimo rinkimų įstatymo 90 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1, 3 dalis Vyriausioji rinkimų komisija turi skaičiuoti kandidatų į Seimo narius reitingą ir nustatyti galutinę kandidatų į Seimo narius sąrašų eilę pagal rinkėjų pareikštą valią ir jų paduotus pirmumo balsus; pirmesniuose eilėje įrašomas kandidatas, surinkęs daugiau reitingo balų.

Pažymėtina, kad pagal minėto straipsnio 2 dalį kandidato į Seimo narius reitingo balai apskaičiuojami pagal paduotus pirmumo balsus.

Pažymėtina ir tai, kad pagal to paties straipsnio 4 dalį Vyriausioji rinkimų komisija galutinę kandidatų į Seimo narius sąrašų eilę skelbia tą pačią dieną kaip ir balsavimo rezultatus vienmandatėse rinkimų apygardose.

6. Taigi sprendžiant, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 2 punktu tiek, kiek juo Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje nustatyta galutinė Darbo partijos kandidatų į Seimo narius sąrašo eilė, taip pat 3 punktu tiek, kiek jame nustatyta, kad tam tikri asmenys, įrašyti Darbo partijos kandidatų sąraše, yra išrinkti į Seimą, nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymo 90 straipsnis (2008 m. balandžio 15 d. redakcija), pažymėtina, kad rinkėjų paduoti pirmumo balsai lemia kandidato į Seimo narius vietą galutinėje tam tikro kandidatų į Seimo narius sąrašo eilėje ir kartu jo galimybę būti išrinktam daugiamandatėje rinkimų apygardoje.

6.1. Minėta, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 90 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1 dalį Vyriausioji rinkimų komisija turi skaičiuoti kandidatų į Seimo narius reitingą ir nustatyti galutinę kandidatų į Seimo narius sąrašų eilę pagal rinkėjų pareikštą valią.

6.2. Aiškinant šio straipsnio 1 dalies nuostatą, pagal kurią Vyriausioji rinkimų komisija turi nustatyti galutinę kandidatų į Seimo narius sąrašų eilę pagal rinkėjų pareikštą valią, pažymėtina, kad tai darydama Vyriausioji rinkimų komisija turi pareigą įsitikinti, jog nėra pagrįstų abejonių, kad tikroji rinkėjų valia, *inter alia* paduodant pirmumo balsus už kandidatus, įrašytus į tam tikrą kandidatų į Seimo narius sąrašą, galėjo būti iškreipta.

6.3. Minėta, kad konstitucinėje demokratijoje politinių atstovaujamųjų institucijų formavimui keliami ypatingi reikalavimai. Šios institucijos negali būti formuojamos tokiu būdu, kad kiltų abejonių dėl jų legitimumo, teisėtumo, *inter alia* dėl to, ar renkant asmenis į politines atstovaujamas institucijas nebuvo pažeisti demokratinės teisinės valstybės principai.

Minėta ir tai, kad pagal Konstituciją yra galimi tik tokie rinkimai, kai dėl mandato varžomasi laisvai ir sąžiningai, kai rinkėjai balsavimo metu gali laisvai ir nekontroliuojami pareikšti savo valią; politinės atstovaujamosios institucijos formavimui turi būti taikomi skaidrumo, viešumo reikalavimai. Pagal Konstituciją jokiais motyvais negali būti pateisinamas tiesioginis ar netiesioginis rinkėjų balsų pirkimas, taip pat tokia rinkimų kampanijos praktika, kai rinkėjai yra dovanomis ar kitokiu atlyginimu skatinami dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą kandidatą, – tai tolygu rinkėjų papirkimui, reiškiančiam, kad iš Lietuvos Respublikos piliečių atimama teisė laisvai, patiems pareikšti savo tikrąją valią Seimo rinkimuose, o iš Tautos – teisė išsirinkti tokią Tautos atstovybę, kuri išreikštų jos tikrąją aukščiausią suverenią galią; masinis ir (arba) sisteminis rinkėjų papirkimas, *inter alia* dovanomis ar kitokiu atlyginimu, skatinant dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą kandidatą, vykstant rinkimų procesui (*inter alia* rinkimų agitacijos kampanijos, balsavimo laikotarpiu), laikytinas šiurkščiu demokratišku, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų pažeidimu.

6.4. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad tiesioginiu ar netiesioginiu rinkėjų papirkimu, *inter alia* dovanomis ar kitokiu atlyginimu, skatinant juos balsuojant daugiamandatėje rinkimų apygardoje už vieną ar kitą kandidatą paduoti pirmumo balsus gali būti iškreipiama tikroji rinkėjų valia, kuri yra esminė rinkimų rezultatų legitimumo ir teisėtumo prielaida; taigi kiekvienu atveju Vyriausiajai rinkimų komisijai tvirtinant galutinę kandidatų į Seimo narius sąrašų eilę kyla pareiga išsiaiškinti, ar nėra pagrįstų abejonių, kad paduodant pirmumo balsus už vieną ar kitą kandidatą, įrašytą partijos kandidatų sąrašė, nebuvo iškreipta tikroji rinkėjų valia.

6.5. Minėta, kad konstitucinė Vyriausiosios rinkimų komisijos paskirtis organizuoti rinkimus suponuoja jos įgaliojimus kontroliuoti ir imtis priemonių, kad būtų veiksmingai užtikrintas

demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų laikymasis.

6.6. Iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos matyti, kad Vyriausioji rinkimų komisija, sprendimu tvirtindama *inter alia* galutinę Darbo partijos kandidatų į Seimo narius sąrašo eilę ir nustatydamas, kokie konkretūs asmenys pagal Darbo partijos kandidatų sąrašą yra išrinkti į Seimą daugiamandatėje rinkimų apygardoje, neatsižvelgė į turimą informaciją, nurodytą Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje, kad buvo organizuojamas masinis balsų pirkimas baudmės vykdymo vietose skatinant paduoti pirmumo balsus už konkrečius Darbo partijos kandidatų į Seimo narius sąrašė esančius asmenis, t. y. J. Pinskių, Ž. Pinskiuviene, J. Gaudutienę, V. Gričių, V. Ždanovič. Šioje tyrimo išvadoje Vyriausioji rinkimų komisija pažymėjo ir tai, kad galėjo būti papirkta iki 3 000 rinkėjų, kurie 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimuose galėjo balsuoti už Darbo partiją ir pirmumo balsus paduoti už minėtus asmenis. Pažymėtina ir tai, kad šioje išvadoje minimi ir Generalinės prokuratūros turimi duomenys apie atliekamą ikiteisminį tyrimą.

Vyriausioji rinkimų komisija, nustačiusi, kad galėjo būti masiškai paperkami rinkėjai skatinant juos paduoti pirmumo balsus už Darbo partijos kandidatų sąrašė įrašytus J. Pinskių, Ž. Pinskiuviene, J. Gaudutienę, V. Gričių, V. Ždanovič, šio fakto nevertino, skaičiavo minėtų kandidatų reitingo balus ir nustatė Darbo partijos kandidatų sąrašo galutinę eilę, į kurią *inter alia* įtraukti: Ž. Pinskiuviene (Nr. 10), J. Gaudutienė (Nr. 17), J. Pinskius (Nr. 22), V. Gričius (Nr. 35), V. Ždanovič (Nr. 48).

Šios konstitucinės justicijos bylose kontekste pažymėtina, jog minėtoje Vyriausiosios rinkimų komisijos tyrimo išvadoje nurodyta, kad ir dėl S. Ursul galėjo būti paperkami rinkėjai skatinant juos paduoti pirmumo balsus. Pažymėtina ir tai, kad S. Ursul yra išrinktas Seimo nariu Naujosios Vilnios vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 10, jo išrinkimo Seimo nariu vienmandatėje rinkimų apygardoje pareiškėjai šioje byloje neginčija.

6.7. Šiame kontekste paminėtina, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 90 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) nuostatas Vyriausioji rinkimų komisija, skaičiuodama kandidatų į Seimo narius reitingą ir nustatydamas galutinę kandidatų į Seimo narius sąrašų eilę, turėjo vadovautis *inter alia* Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) nuostatomis.

Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalyje (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) nustatyta: „Prasidėjus Seimo rinkimų politinei kampanijai, t. y. nuo Seimo rinkimų datos paskelbimo iki šio įstatymo nustatyto rinkimų agitacijos kampanijos laikotarpio pabaigos, taip pat rinkimų dieną draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti rinkėjų balsus, dovanomis ar kitokiu atlyginimu skatinti rinkėją ar rinkimų teisę turintį asmenį dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą asmenį, kurį numatoma kelti kandidatū, kandidatą arba kandidatų sąrašą,

taip pat žadėti už balsavimą atsilyginti rinkėjams po rinkimų turint tikslą paveikti rinkėjų valią dėl konkrečių politinių partijų ar kandidatų arba asmenų, kuriuos numatoma kelti kandidatais, ir taip trukdyti piliečiams įgyvendinti rinkimų teisę.“

6.8. Minėta, jog pagal Konstituciją, nepaneigus prezumpcijos, kad nustatyti šiurkštūs demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų pažeidimai savaime laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams, t. y. nepaneigus, kad tokiais pažeidimais galėjo būti iškreipta tikroji rinkėjų valia, kuri yra esminė rinkimų rezultatų legitimumo ir teisėtumo prielaida, kandidatai, kurių išrinkimo siekiant buvo padaryti tie pažeidimai, negali įgyti Seimo nario mandato; priešingu atveju galėtų būti pakirstas Tautos pasitikėjimas savo atstovybe ir pačia valstybe.

6.9. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas, 2012 m. spalio 26 d. išvadoje aiškindamas Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies nuostatas, pažymėjo, jog preziumuotina, kad šiurkštūs šio straipsnio 1 dalies pažeidimai savaime laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams; tokia prezumpcija gali būti paneigta Vyriausiajai rinkimų komisijai įvertinus kitas konkrečias rinkimų proceso aplinkybes, turinčias reikšmės rinkimų rezultatų nustatymui (pavyzdžiui, kandidato, atsakingo už šiurkščius Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) pažeidimus, surinktą pernelyg mažą balsų skaičių).

6.10. Minėta, kad rinkėjų paduoti pirmumo balsai lemia kandidato į Seimo narius vietą galutinėje kandidatų į Seimo narius sąrašo eilėje ir kartu jo galimybę būti išrinktam daugiamandatėje rinkimų apygardoje.

Iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos matyti, jog nėra aplinkybių, kurios paneigtų prezumpciją, kad šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) pažeidimai savaime laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams. Atvirkščiai, pagal Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytus reitingo balus ir minėtų kandidatų vietą galutinėje kandidatų į Seimo narius sąrašo eilėje nustatyti pažeidimai turėjo esminę reikšmę rinkimų rezultatams, t. y. tam faktui, kad Ž. Pinskuvienė, J. Gaudutienė, J. Pinskus yra išrinkti į Seimą daugiamandatėje rinkimų apygardoje.

Taip pat minėta, kad Vyriausioji rinkimų komisija šių pažeidimų įtakos Seimo rinkimų rezultatams daugiamandatėje rinkimų apygardoje nevertino.

7. Konstatuotina, jog Vyriausioji rinkimų komisija, 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 patvirtindama Darbo partijos kandidatų į Seimo narius sąrašo eilę ir nustatydamą, kad minėti asmenys yra išrinkti į Seimą pagal Darbo partijos sąrašą, nesilaikė iš Konstitucijos ir Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies (2008 m. balandžio 15 d. redakcija), 90 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) kylančių reikalavimų įvertinti *inter alia* konkrečias rinkimų proceso aplinkybes, turinčias reikšmės rinkimų rezultatų nustatymui.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 2 punktu tiek, kiek juo, nustatant Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutines kandidatų į Seimo narius sąrašų eiles, nuspręsta galutinėje Darbo partijos kandidatų į Seimo narius sąrašo eilėje įrašyti Ž. Pinskuvienę (Nr. 10), J. Gaudutienę (Nr. 17), J. Pinskų (Nr. 22), V. Gričių (Nr. 35), V. Ždanovič (Nr. 48), buvo pažeista Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalis (2008 m. balandžio 15 d. redakcija), 90 straipsnis (2008 m. balandžio 15 d. redakcija).

Taip pat darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 3 punktu tiek, kiek juo nustatyta, kad J. Gaudutienė, J. Pinksus, Ž. Pinskuvienė išrinkti į Seimą daugiamandatėje rinkimų apygardoje pagal Darbo partijos sąrašą, buvo pažeista Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalis (2008 m. balandžio 15 d. redakcija), 90 straipsnis (2008 m. balandžio 15 d. redakcija).

8. Minėta, kad Konstitucinis Teismas šioje konstitucinės justicijos byloje pagal pareiškėjų paklausimus tirs ir tai, ar Vyriausioji rinkimų komisija, 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 nustatydamą galutinius Seimo rinkimų rezultatus daugiamandatėje rinkimų apygardoje, nepažeidė Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1 dalies 2 punkto pareiškėjų ginčijamu aspektu.

8.1. Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1 dalyje *inter alia* nustatyta:

„Vyriausioji rinkimų komisija gali pripažinti rinkimų rezultatus rinkimų apygardoje negaliojančiais, jeigu nustato, kad šio įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies ar kiti šiuurkštūs įstatymų pažeidimai, padaryti rinkimų apylinkėje arba rinkimų apygardoje, arba dokumentų suklastojimas ar jų praradimas turėjo esminės įtakos rinkimų rezultatams, arba pagal balsų skaičiavimo protokolus ar kitus rinkimų dokumentus negalima nustatyti šių esminių rinkimų rezultatų: <...>

2) daugiamandatėje rinkimų apygardoje – kandidatų sąrašų, dalyvaujančių paskirstant mandatus, arba kandidatų sąrašui tenkančių mandatų skaičių galima nustatyti tik daugiau kaip vieno mandato tikslumu.“

8.2. Iš konstitucinės justicijos bylos medžiagos ir Vyriausiosios rinkimų komisijos atstovų paaiškinimų viešame Konstitucinio Teismo posėdyje matyti, kad Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų 2012 m. spalio 14 d. renkant Seimo narius daugiamandatėje rinkimų apygardoje mastas nebuvo pakankamai didelis, kad būtų galėjęs turėti esminę reikšmę nustatant kandidatų sąrašams tenkančių mandatų skaičių.

Minėta, jog Vyriausioji rinkimų komisija, apibendrinusi Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų daugiamandatėje rinkimų apygardoje tyrimo rezultatus, savo 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje konstatavo, kad balsuojant 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų

apygardoje galėjo būti paveikta iki 3 594 rinkėjų valia. Vyriausioji rinkimų komisija taip pat konstatavo, kad ir daugiamandatėje rinkimų apygardoje buvo padaryta Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio pažeidimų ir kad tie pažeidimai yra šiurkštūs, tačiau, atsižvelgiant į surinktą informaciją, negalima daryti išvados, kad jie turėjo esminę įtaką rinkimų rezultatų nustatymui.

Pažymėtina, kad šioje byloje ir pareiškėjai nepateikė patikimų duomenų, pagrindžiančių, kad Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų mastas 2012 m. spalio 14 d. renkant Seimo narius daugiamandatėje rinkimų apygardoje buvo didesnis už Vyriausiosios rinkimų komisijos konstatuotąjį.

8.3. Šioje išvadoje konstatuota ir tai, kad pagal proporcinę rinkimų sistemą vykusių rinkimų rezultatų pripažinimas negaliojančiais turėtų būti *ultima ratio*.

8.4. Minėta, kad Konstitucinis Teismas, 2012 m. spalio 26 d. išvadoje aiškindamas Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) nuostatas, pažymėjo, jog preziumuotina, kad šiurkštūs jos pažeidimai savaime laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams; tokia prezumpcija gali būti paneigta Vyriausiajai rinkimų komisijai įvertinus kitas konkrečias rinkimų proceso aplinkybes, turinčias reikšmės rinkimų rezultatų nustatymui (pavyzdžiui, kandidato, atsakingo už šiurkščius Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies pažeidimus, surinktą pernelyg mažą balsų skaičių).

Iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos ir Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatytų faktų matyti, jog yra aplinkybių, paneigiančių prezumpciją, kad šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) pažeidimai per Seimo rinkimus daugiamandatėje rinkimų apygardoje laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams šioje apygardoje, t. y. net ir nustačius, kad galėjo būti paveikta iki 3 594 rinkėjų valia, nepakinta mandatų skaičius, tenkantis kandidatų sąrašams, dalyvaujantiems paskirstant mandatus.

Pažymėtina ir tai, kad iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos matyti, jog Vyriausioji rinkimų komisija, nustatydamą 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatus daugiamandatėje rinkimų apygardoje, apskaičiavo 16 238 rinkėjų balsų kvotą (balsų skaičių vienam mandatui gauti). Paskirsčius mandatus pagal kvotą, Darbo partijos sąrašui, kuris yra paskutinis, gavęs mandatą pagal liekaną, atiteko 11 712 rinkėjų balsų dalijimo liekana, kuri 3 672 rinkėjų balsais didesnė už toliau mandatų paskirstymo pagal liekanas eilėje esančiam Lietuvos socialdemokratų partijos sąrašui atitekusių 8 040 rinkėjų balsų dalijimo liekaną.

Vadinasi, Vyriausiosios rinkimų komisijos konstatuotų Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų mastas (net ir nustačius, kad galėjo būti paveikta iki 3 594 rinkėjų valia) yra toks, kuriuo nesiekama nei nustatyta minėta rinkėjų balsų kvota, nei Darbo partijos sąrašui atitekusi rinkėjų balsų dalijimo liekana, ir netgi minėtas rinkėjų balsų dalijimo liekanų skirtumas, galėjęs lemti vieno mandato atitekimą ne Darbo partijos, o Lietuvos socialdemokratų partijos sąrašui.

8.5. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 2, 3 punktais Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1 dalies 2 punktą pareiškėjų ginčijamu aspektu nebuvo pažeistas.

V

Dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“ tiek, kiek juo nustatyti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai vienmandatėse Pajūrio (Nr. 22), Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) rinkimų apygardose.

1. Šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas pagal pareiškėjų paklausimus tirs ir vertins, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 tiek, kiek juo patvirtinti galutiniai 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* vienmandatėse Pajūrio (Nr. 22), Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) rinkimų apygardose, nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymo nuostatos.

2. Kaip minėta, Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 *inter alia* nuspręsta:

„1. Nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatus 67 vienmandatėse rinkimų apygardose (1 priedas).

2. Nustatyti 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutines kandidatų į Seimo narius sąrašų eiles (2 priedas).

3. Pagal rinkimų rezultatus daugiamandatėje ir vienmandatėse rinkimų apygardose nustatyti asmenis, kurie išrinkti į Lietuvos Respublikos Seimą (3 priedas). Išrinktiems Seimo nariams Seimo nario pažymėjimus įteikti 2012 m. lapkričio 7 d. 11 val. Lietuvos Respublikos Seimo konferencijų salėje.“

Taigi Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1 punktu patvirtinti galutiniai 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatai vienmandatėse rinkimų apygardose, *inter alia* Pajūrio (Nr. 22), Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) vienmandatėse rinkimų apygardose, o 3 punktu nustatyti asmenys, kurie išrinkti į Seimą *inter alia* šiose vienmandatėse rinkimų apygardose.

3. Minėta, kad pareiškėja – Respublikos Prezidentė 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 į Konstitucinį Teismą su paklausimu dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi gavusi *inter alia* Darbo partijos 2012 m. lapkričio 5 d.

skundą, kuriame abejojama Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 tiek, kiek juo patvirtinti galutiniai 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatai Pajūrio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 22, teisėtumu.

3.1. Pažymėtina, kad Darbo partijos 2012 m. lapkričio 5 d. skunde pateikiami argumentai iš esmės susiję su tuo, ar Vyriausioji rinkimų komisija tinkamai vertino Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio „Balsavusių pašto vokais rinkėjų apskaita, jų paduotų balsų ir kandidatų pirmumo balsų skaičiavimas“ 1 dalies (2012 m. kovo 29 d. redakcija) 3 punkto pažeidimus, padarytus skaičiuojant Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 Ateities, Aikštės, Saulės ir Smiltelės rinkimų apylinkių balsavimo paštu vokais paduotus balsus.

3.2. Minėta, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 patvirtinti Seimo rinkimuose vienmandatėse rinkimų apygardose išrinkti kandidatai, *inter alia* nustatyta, kad Pajūrio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 22 Seimo nariu išrinktas Pranas Žeimys.

3.3. Minėta ir tai, kad 2012 m. spalio 31 d. Darbo partijos atstovė prie Vyriausiosios rinkimų komisijos E. Jokubauskaitė, Darbo partijos kandidatė į Seimo narius G. Krasauskienė ir 2012 m. lapkričio 1 d. Darbo partijos rinkimų stebėtojai A. Petraitienė, A. Bielskis, I. Krasauskaitė, E. Bubliauskienė ir E. J. Kaminskas pateikė skundus Vyriausiajai rinkimų komisijai, kuriais prašė Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų rezultatus pripažinti negaliojančiais.

Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. lapkričio 4 d. priėmė sprendimą Nr. Sp-323, kuriame nustatė, kad Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisija perskaičiavo visų tos rinkimų apygardos rinkimų apylinkių biuletenius, išnagrinėjo gautus skundus, ir konstatavo, kad neturi pagrindo iš naujo vertinti atskirų rinkimų apylinkių balsavimo rezultatų. Vyriausioji rinkimų komisija taip pat konstatavo, kad perskaičiavus Alksnynės ir Ateities rinkimų apylinkių balsavimo rezultatus buvo ištaisytas Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos balsų skaičiavimo protokolas; taip buvo pašalintos abejonės dėl Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos. Atsižvelgdama į tai, Vyriausioji rinkimų komisija nutarė: „Gautų skundų dėl Pajūrio rinkimų apygardos Nr. 22 netenkinti.“

Šiame kontekste pažymėtina, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-321 tiek, kiek juo patvirtinti galutiniai 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatai, *inter alia* Pajūrio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 22, ir 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimas Nr. Sp-323 yra susiję.

3.4. Minėta, kad šioje konstitucinės justicijos byloje abejojama, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 tiek, kiek juo patvirtinti galutiniai 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatai Pajūrio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 22, nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies (2012 m. kovo 29 d. redakcija) 3 punktas.

Taigi šioje konstitucinės justicijos byloje yra reikšmingos Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies (2012 m. kovo 29 d. redakcija) 3 punkto nuostatos dėl balsavimo paštu vokais paduotų balsų vertinimo.

3.4.1. Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio „Balsavusių pašto vokais rinkėjų apskaita, jų paduotų balsų ir kandidatų pirmumo balsų skaičiavimas“ 1 dalies (2012 m. kovo 29 d. redakcija) 3 punkte nustatyta:

„1. Suskaičiavus balsadėžėje rastus rinkimų biuletenius, pradedami skaičiuoti balsavimo paštu vokais paduoti balsai: <...>

3) iš išorinio voko išimama rinkėjo kortelė, garsiai perskaitoma rinkėjo pavardė ir rinkėjo kortelės numeris, šie duomenys sutikrinami su apylinkės rinkėjų sąrašo duomenimis, o rinkimų apylinkėse, prisijungusiose prie elektroninio rinkėjų sąrašo, – ir su šio sąrašo duomenimis. Vidinis balsavimo paštu vokas antspauduojamas rinkimų apylinkės antspaudu. Jeigu išoriniame balsavimo paštu voke esančioje rinkėjo kortelėje įrašytas asmuo, kurio nėra šios rinkimų apylinkės rinkėjų sąrašė, arba rinkėjų sąrašė yra rinkėjo parašas, liudijantis, kad jis jau balsavo rinkimų apylinkėje, arba rinkėjų sąrašė yra nurodyta, kad duotas sutikimas dėl šio asmens balsavimo kitoje rinkimų apylinkėje, arba yra gautas kitas to paties rinkėjo balsavimo paštu vokas, arba išoriniame voke nėra rinkėjo kortelės ar jos yra kelios, arba išoriniame voke yra įdėta daugiau kaip vienas vidinis balsavimo vokas, toks balsavimo vokas pripažįstamas netinkamu. Ant netinkamu pripažintame išoriniame balsavimo paštu voke esančio vidinio voko (vokų) antspaudas nededamas, vidinis vokas perbraukiamas, ant jo užrašoma „Negalioja“ ir nurodoma, dėl ko vokas pripažintas netinkamu. Tokiame vidiniame voke esantis rinkimų biuletenis (biuleteniai) negalioja, vokas neatplėšiamas. Netinkamais pripažintų vokų turinys rinkimų apylinkės balsų skaičiavimo protokole neįskaičiuojamas, tačiau įrašomas šių vokų skaičius; <...>.“

Pagal Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies 3 punkte išdėstytą teisinį reguliavimą, jeigu išoriniame balsavimo paštu voke nėra rinkėjo kortelės, toks balsavimo vokas pripažįstamas netinkamu; ant netinkamu pripažintame išoriniame balsavimo paštu voke esančio vidinio voko (vokų) antspaudas nededamas – vidinis vokas perbraukiamas, ant jo užrašoma „Negalioja“ ir nurodoma, dėl ko vokas pripažintas netinkamu; tokiame vidiniame voke esantis rinkimų biuletenis (biuleteniai) negalioja, vokas negali būti atplėšiamas.

Taigi Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies 3 punkte yra nustatytos balsavimo paštu vokų pripažinimo netinkamais ir juose esančių biuletenių pripažinimo negaliojančiais taisyklės.

3.4.2. Pažymėtina, kad Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies (2012 m. kovo 29 d. redakcija) 3 punkte nustatytų balsavimo paštu vokų pripažinimo netinkamais ir juose esančių biuletenių pripažinimo negaliojančiais taisyklių pažeidimas (kai išoriniame voke neradus rinkėjo kortelės atplėšiamas vidinis vokas ir jame kartu su rinkėjo kortele rastas rinkimų biuletenis

pripažįstamas galiojančiu) savaime nelaikytinas šiurkščiu Seimo rinkimų įstatymo pažeidimu.

3.5. Šioje Konstitucinio Teismo išvadoje pažymėta, kad konstitucinėje demokratijoje politinių atstovaujamųjų institucijų formavimui keliami ypatingi reikalavimai. Šios institucijos negali būti formuojamos taip, kad kiltų abejonių dėl jų legitimumo, teisėtumo, *inter alia* dėl to, ar renkant asmenis į politines atstovaujamas institucijas nebuvo pažeisti demokratinės teisinės valstybės principai. Rinkimai negali būti laikomi demokratiškais, o jų rezultatai – legitimiais ir teisėtais, jeigu jie vyksta paminant Konstitucijoje įtvirtintus demokratiškų rinkimų principus, pažeidžiant demokratinės rinkimų procedūras.

Atsižvelgiant į tai konstatuotina, kad Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies (2012 m. kovo 29 d. redakcija) 3 punkte nustatytų balsavimo paštu vokų pripažinimo netinkamais ir juose esančių biuletenių pripažinimo negaliojančiais taisyklių pažeidimas (kai išoriniame voke neradus rinkėjo kortelės atplėšiamas vidinis vokas ir jame kartu su rinkėjo kortele rastas rinkimų biuletenis pripažįstamas galiojančiu) turėtų būti traktuojamas kaip šiurkštus Seimo rinkimų įstatymo pažeidimas, jei būtų nustatyta, kad dėl tokių pažeidimų galėtų kilti abejonių dėl Seimo (taip pat dėl jo narių išrinkimo) legitimumo, teisėtumo, *inter alia* dėl to, ar per Seimo narių rinkimus nebuvo pažeisti demokratinės teisinės valstybės principai. Taigi turėtų būti nustatyta, kad dėl balsavimo paštu vokų pripažinimo netinkamais ir juose esančių rinkimų biuletenių pripažinimo negaliojančiais taisyklių pažeidimų (kai išoriniame voke neradus rinkėjo kortelės atplėšiamas vidinis vokas ir jame kartu su rinkėjo kortele rastas rinkimų biuletenis pripažįstamas galiojančiu) galėtų kilti pagrįstų abejonių, ar Seimas (jo nariai) buvo teisėtai išrinktas (-i).

3.6. Minėta, jog Darbo partijos 2012 m. lapkričio 5 d. skundas grindžiamas tuo, kad skaičiuojant Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 Ateities, Aikštės, Saulės ir Smiltelės rinkimų apylinkių balsavimo paštu vokais paduotus balsus buvo nesilaikoma Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies (2012 m. kovo 29 d. redakcija) 3 punkto nuostatų – minėtose rinkimų apylinkėse atplėšus balsavimo paštu išorinius vokus ir juose neradus rinkėjo kortelės buvo atplėšiami vidiniai vokai, kuriuose kartu su rinkėjo kortelėmis rasti rinkimų biuleteniai minėtų apylinkių rinkimų komisijų buvo pripažįstami galiojančiais.

3.6.1. Minėta ir tai, kad šiame skunde nurodytos aplinkybės grindžiamos pateiktais garso ir vaizdo įrašais, kuriuose Ateities rinkimų apylinkės rinkimų komisijos pirmininkė J. V. Vainoraitė pripažino, kad jei vokuose nebūdavo rinkėjo kortelės, prakirpus vidinius vokus būdavo pažiūrima, ar ji nėra įdėta į vidinius vokus; vidiniuose vokuose radus rinkėjo kortelę, tie biuleteniai laikyti galiojančiais; tokių atvejų nebuvo daug.

3.6.2. Minėta, kad Konstituciniam Teismui buvo pateikti ir apylinkių rinkimų komisijų narių, stebėtojų pareiškimai ir patvirtinimai dėl balsavusių pašto vokais rinkėjų balsų skaičiavimo netinkamumo. Pažymėtina, kad šie pareiškimai ir patvirtinimai yra 2012 m. lapkričio 3 d., kai

minėtiems asmenims buvo žinomi išankstiniai balsavimo rezultatai. Be to, apylinkių rinkimų komisijų nariai I. Adinavičienė ir A. Vencius pasirašė atitinkamai Aikštės ir Smiltelės rinkimų apylinkių balsavimo protokolus, jokių atskirųjų nuomonių (pagal Seimo rinkimų įstatymo 79 straipsnio 6 dalį) dėl minėtų pažeidimų nepateikė; rinkimų stebėtojai V. Diatlova ir E. J. Kaminskas atitinkamai Smiltelės ir Ateities rinkimų apylinkių, dėl kurių pateikė paaiškinimus, balsavimo protokolus pasirašė, pastabų (pagal Seimo rinkimų įstatymo 79 straipsnio 6 dalį) dėl minėtų pažeidimų nepateikė; rinkimų stebėtojos A. Petraitenė ir E. Bubliauskienė atitinkamai Saulės ir Aikštės rinkimų apylinkių, dėl kurių pateikė paaiškinimus, balsavimo protokolų nepasirašė (pagal Seimo rinkimų įstatymo 79 straipsnio 6 dalį tai leidžia daryti išvadą, kad šios stebėtojos nedalyvavo pasirašant balsų skaičiavimo protokolą), pastabų (pagal Seimo rinkimų įstatymo 79 straipsnio 6 dalį) dėl minėtų pažeidimų nepateikė; protokoluose nebuvo pažymėta apie prie jų pridėdamas atskirąsias nuomones ar pastabas.

Kaip minėta, iš Vyriausiosios rinkimų komisijos atstovų Konstituciniam Teismui per 2012 m. lapkričio 8 d. posėdį pateiktų Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 Ateities, Aikštės, Saulės ir Smiltelės rinkimų apylinkių rinkimų komisijų balsų skaičiavimo protokolų matyti, kad prie šių protokolų nėra pridėta rinkimų stebėtojų pastabų, apylinkės rinkimų komisijos narių atskirųjų nuomonių (pagal Seimo rinkimų įstatymo 79 straipsnio 6 dalį) dėl balsavusių pašto vokais rinkėjų balsų skaičiavimo.

3.6.3. Minėta, kad Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijai perskaičius Ateities, Aikštės, Saulės ir Smiltelės rinkimų apylinkių biuletenius nenustatytas žymus balsavimo rezultatų pasikeitimas (apylinkių rinkimų komisijos nustatė 45 balsų skirtumą P. Žeimio naudai, apygardos rinkimų komisija – 48 balsų skirtumą); kaip minėta, stebėtojų pastabų dėl apylinkių rinkimų komisijų darbo skaičiuojant balsavusių pašto vokais rinkėjų balsus nėra pateikta.

Vyriausiajai rinkimų komisijai perskaičius Alksnynės ir Aikštės rinkimų apylinkių rezultatus buvo nustatytas 39 balsų skirtumas P. Žeimio naudai. Taigi konstatuotina, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyti galutiniai rinkimų rezultatai nuo nustatytųjų Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos taip pat nedaug skiriasi.

3.6.4. Iš skunde pateiktos medžiagos negalima nustatyti, kiek balsavusių pašto vokais rinkėjų biuletenių buvo pripažinta galiojančiais galbūt pažeidžiant Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatas.

Kaip minėta, Ateities rinkimų apylinkės rinkimų komisijos pirmininkė J. V. Vainoraitė teigė, kad tokių atvejų nebuvo daug. Konstitucinio Teismo posėdyje apklaustas liudytojas Pajūrio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 22 rinkimų komisijos pirmininkas V. Krutulis teigė tik iš Ateities rinkimų apylinkės gavęs pastabų dėl balsavusių pašto vokais rinkėjų balsų skaičiavimo; jis

nežino atvejų, kad vidiniuose vokuose būtų buvę rinkėjo kortelių.

3.6.5. Atsižvelgiant į tai pažymėtina, kad nors ir nustatyta Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies (2012 m. kovo 29 d. redakcija) 3 punkte nustatytų išankstinio balsavimo paštu vokų pripažinimo netinkamais ir juose esančių rinkimų biuletenių pripažinimo negaliojančiais taisyklių pažeidimų, tie pažeidimai nebuvo šiurkštūs. Taigi nėra pagrindo konstatuoti, kad dėl padarytų Seimo rinkimų įstatymo 78 straipsnio 1 dalies (2012 m. kovo 29 d. redakcija) 3 punkto pažeidimų kiltų pagrįstų abejonių, ar Seimas (jo nariai) buvo išrinktas teisėtai, kad tie pažeidimai turėjo esminę įtaką rinkimų rezultatams.

3.7. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus ir įvertinus šios konstitucinės justicijos bylos medžiagą darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1, 3 punktais tiek, kiek Pajūrio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 22 patvirtinti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatytas asmuo, išrinktas į Seimą, Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas.

4. Minėta, kad Seimas 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2378 ir Respublikos Prezidentė 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 į Konstitucinį Teismą su paklausimais dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi gavę Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skundą, kuriame abejojama Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 tiek, kiek juo buvo nustatyti galutiniai rinkimų rezultatai *inter alia* Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32, teisėtumu.

Iš Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skunde pateiktų argumentų matyti, kad yra abejojama, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas tiek, kiek tai susiję su 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatais Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32.

4.1. Kaip minėta, Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1 punktą yra neatskiriama susijęs su 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-324, kuriuo patvirtinti galutiniai balsavimo rezultatai Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32. Atsižvelgdamas į tai, Konstitucinis Teismas šiuos Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimus tirs ir vertins kartu.

4.2. Minėta, jog po 2012 m. spalio 14 d. vykusių Seimo rinkimų suskaičiavus rinkėjų balsus Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32 nustatyta, kad daugiausia rinkėjų balsų surinko šie kandidatai į Seimo narius: K. Komskis – 5 160, t. y. gavo 29,32 proc. galiojančių balsų, A. Skardžius – 2 750, t. y. gavo 15,62 proc. galiojančių balsų, ir S. Stankevičius – 2 222, t. y. gavo 12,62 proc. galiojančių balsų (Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 21 d. sprendimo Nr. Sp-308 1 priedas).

Minėta ir tai, kad 2012 m. spalio 28 d. Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje

Nr. 32 įvyko pakartotinis balsavimas, pagal kurio rezultatus A. Skardžius surinko 6 339 rinkėjų balsus, t. y. gavo 50,68 proc. galiojančių balsų, K. Komskis – 6 169 rinkėjų balsus, t. y. gavo 49,32 proc. galiojančių balsų (Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1 priedas).

4.3. Sprendžiant, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 ir 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-324 tiek, kiek jais nustatyti galutiniai Seimo rinkimų rezultatai Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32, nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, konstatuotina, kad, kaip matyti iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos:

– Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje „Dėl Seimo rinkimų įstatymų pažeidimų 2012 m. Seimo rinkimų daugiamentatėje rinkimų apygardoje“ buvo konstatuota, jog iš nurodytos informacijos (spaudos publikacijų, policijos pranešimų) galima daryti išvadą, kad šioje rinkimų apygardoje rinkėjai buvo paperkami; balsų pirkimo atvejų galėjo būti daugiau nei šimtas;

– Policijos departamento duomenimis, pradėti 6 ikiteisminiai tyrimai dėl rinkėjų papirkimo;

– Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. lapkričio 4 d. sprendime Nr. Sp-324 pažymėjo, kad balsų pirkimas pagal Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 3 dalį laikytinas šiurkščiu pažeidimu.

4.4. Taigi Vyriausioji rinkimų komisija, vadovaudamasi Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 3 dalimi, minėtus rinkėjų papirkimo atvejus įvertino kaip šiurkščius Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies pažeidimus.

4.5. Konstitucinis Teismas 2012 m. spalio 26 d. išvadoje pažymėjo, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1 dalį *inter alia*:

– Vyriausioji rinkimų komisija turi įgaliojimus pripažinti Seimo rinkimų rezultatus rinkimų apygardoje negaliojančiais *inter alia* tada, kai yra nustatomi šio įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies ar kiti šiurkštūs įstatymų pažeidimai, padaryti rinkimų apylinkėje arba rinkimų apygardoje;

– Vyriausiosios rinkimų komisijos įgaliojimai pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais nustačius šiurkščius šio įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies pažeidimus aiškintini kaip šios komisijos įgaliojimai pripažinti rinkimų rezultatus negaliojančiais *inter alia* nustačius masinio ir (arba) sisteminio rinkėjų papirkimo atvejus; preziumuotina, kad tokie pažeidimai savaime laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams; tokia prezumpcija gali būti paneigta Vyriausiajai rinkimų komisijai įvertinus kitas konkrečias rinkimų proceso aplinkybes, turinčias reikšmės rinkimų rezultatų nustatymui;

– Vyriausioji rinkimų komisija privalo pripažinti rinkimų rezultatus rinkimų apygardoje negaliojančiais visais atvejais, kai nustato, kad yra padaryti šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies pažeidimai, ir nenustato aplinkybių, paneigiančių prezumpciją, kad šie

pažeidimai savaime laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams, bei nėra jokių kitų priemonių užtikrinti, kad nebus iškreipta tikroji rinkėjų valia, kuri yra esminė rinkimų rezultatų legitimumo ir teisėtumo prielaida.

4.6. Sprendžiant, ar Vyriausioji rinkimų komisija, nustačiusi, kad buvo padaryti šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies pažeidimai, 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 ir 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-324 pagrįstai nustatė galutinius balsavimo rezultatus Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32, reikia įvertinti, ar yra aplinkybių, paneigiančių prezumpciją, kad tokie šiurkštūs pažeidimai turi esminę įtaką rinkimų rezultatams.

Iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos matyti, jog pagal ketinimų pirkti rinkėjų balsus mastą (balsų pirkimo atvejų galėjo būti daugiau nei šimtas) toks Seimo rinkimų įstatymo pažeidimas, atsižvelgiant į tai, kad skirtumas tarp už kandidatus į Seimo narius K. Komskį ir A. Skardžių paduotų balsų po 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų buvo labai didelis (2 410 balsų), o 2012 m. spalio 28 d. įvykus pakartotiniam balsavimui rinkimus Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32 laimėjo A. Skardžius (kaip minėta, nėra duomenų, kad balsai būtų buvę perkami jo naudai), negalėjo turėti esminės įtakos Seimo rinkimų rezultatams šioje rinkimų apygardoje.

4.7. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus ir įvertinus šios konstitucinės justicijos bylos medžiagą darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1, 3 punktais tiek, kiek jais Šilutės–Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32 nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatytas asmuo, išrinktas į Seimą, ir 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-324 Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas.

5. Minėta, kad Seimas 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2378 ir Respublikos Prezidentė 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 į Konstitucinį Teismą su paklausimais dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi gavę Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skundą, kuriame abejojama Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 tiek, kiek juo buvo nustatyti galutiniai Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Širvintų–Vilniaus vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 55, teisėtumu.

Minėta, jog iš Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skunde pateiktų argumentų matyti, kad yra abejojama, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas tiek, kiek tai susiję su 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatais Širvintų–Vilniaus vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 55.

5.1. Minėta, jog po 2012 m. spalio 14 d. vykusių Seimo rinkimų suskaičiavus rinkėjų balsus Širvintų–Vilniaus vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 55 nustatyta, kad daugiausia rinkėjų balsų

surinko šie kandidatai į Seimo narius: R. Tamašunienė – 7 780, t. y. gavo 31,5 proc. galiojančių balsų, Ž. Pinskuvienė – 5 308, t. y. gavo 21,49 proc. galiojančių balsų, ir V. Podolskaitė – 2 950, t. y. gavo 11,94 proc. galiojančių balsų (Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 21 d. sprendimo Nr. Sp-308 1 priedas).

5.2. Minėta, jog Policijos departamento 2012 m. spalio 31 d. rašte nurodyta, kad pradėti keturi ikiteisminiai tyrimai dėl šioje vienmandatėje rinkimų apygardoje padarytų pažeidimų (du ikiteisminiai tyrimai pradėti dėl to, kad piliečiai galėjo būti vežami balsuoti, kituose įtariama, kad galėjo būti padaryti pavieniai pažeidimai).

Pažymėtina, kad šie nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos medžiagoje esantys duomenys neleidžia daryti išvados, kad galėjo būti vykdomas masinis rinkėjų ar rinkimų teisę turinčių asmenų papirkimas.

5.3. Iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos matyti, kad pagal poveikio rinkėjams mastą toks Seimo rinkimų įstatymo pažeidimas Širvintų–Vilniaus vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 55, atsižvelgiant į tai, kad skirtumas tarp už kandidatės į Seimo narius R. Tamašunienę, Ž. Pinskuvienę ir V. Podolskaitę paduotų balsų yra labai didelis (tarp R. Tamašunienės ir Ž. Pinskuvienės – 2 472 balsai, o tarp Ž. Pinskuvienės ir V. Podolskaitės – 2 358 balsai), negalėjo turėti esminės įtakos Seimo rinkimų rezultatams šioje rinkimų apygardoje.

5.4. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus ir įvertinus šios konstitucinės justicijos bylos medžiagą darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1, 3 punktais tiek, kiek Širvintų–Vilniaus vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 55 nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatytas asmuo, išrinktas į Seimą, Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas.

6. Minėta, kad Seimas 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2378 ir Respublikos Prezidentė 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 į Konstitucinį Teismą su paklausimais dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi gavę Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skundą, kuriame abejojama Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 tiek, kiek juo buvo nustatyti galutiniai Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57, teisėtumu.

Minėta, jog iš Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skunde pateiktų argumentų matyti, kad yra abejojama, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas tiek, kiek tai susiję su 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatais Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57.

6.1. Minėta, jog po 2012 m. spalio 14 d. vykusių Seimo rinkimų suskaičiavus rinkėjų balsus Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57 nustatyta, kad daugiausia rinkėjų balsų

surinko šie kandidatai į Seimo narius: J. Narkevič – 7 859, t. y. gavo 36,9 proc. galiojančių balsų, M. Binkauskaitė – 3 985, t. y. gavo 18,71 proc. galiojančių balsų, ir L. Kasčiūnas – 2 060, t. y. gavo 9,67 proc. galiojančių balsų (Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 21 d. sprendimo Nr. Sp-308 1 priedas).

6.2. Sprendžiant, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 tiek, kiek juo nustatyti galutiniai Seimo rinkimų rezultatai Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57, nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, konstatuotina, kad, kaip matyti iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos:

– Vyriausiosios rinkimų komisijos Specialiosios darbo grupės pateiktoje išvadoje „Dėl Seimo rinkimų Vilniaus–Trakų rinkiminėje apygardoje (Nr. 57) pripažinimo negaliojančiais“ pažymėta, kad šiurkštūs įstatymo pažeidimai užfiksuoti 16 apylinkių iš 22, taip pat kad policija yra pateikusi informaciją apie 24 pranešimus dėl pažeidimų, padarytų Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57;

– Vyriausioji rinkimų komisija 2012 m. spalio 21 d. posėdyje svarstė rinkimų rezultatus Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57 ir, remdamasi stebėtojų parodymais, konstatavo, kad buvo padaryta šiurkščių pažeidimų;

– Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 2 d. tyrimo išvadoje „Dėl Seimo rinkimų įstatymų pažeidimų 2012 m. Seimo rinkimų daugiemandatėje rinkimų apygardoje“, kurioje buvo tiriami ir rinkimų stebėtojų fiksuoti pažeidimai Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57, konstatuota, kad policijos turima medžiaga, taip pat liudijimai patvirtina rinkėjų vežimo balsuoti šioje vienmandatėje rinkimų apygardoje atvejus; iš turimos informacijos negalima tiksliai nustatyti, kiek rinkėjų buvo neteisėtai vežta, tačiau iš rinkimų stebėtojų parodymų ir policijos pranešimų galima spėti, kad neteisėtai galėjo būti vežta iki 100 rinkėjų.

6.3. Taigi Vyriausioji rinkimų komisija minėtus atvejus įvertino kaip šiurkščius Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) pažeidimus.

6.4. Kaip minėta, Konstitucinis Teismas 2012 m. spalio 26 d. išvadoje pažymėjo, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1 dalį Vyriausioji rinkimų komisija privalo pripažinti rinkimų rezultatus rinkimų apygardoje negaliojančiais visais atvejais, kai nustato, kad *inter alia* yra padaryti šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) pažeidimai, ir nenustato aplinkybių, paneigiančių prezumpciją, kad šie pažeidimai savaime laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams, bei nėra jokių kitų priemonių užtikrinti, kad nebus iškreipta tikroji rinkėjų valia, kuri yra esminė rinkimų rezultatų legitimumo ir teisėtumo prielaida.

6.5. Sprendžiant, ar Vyriausioji rinkimų komisija, nustačiusi, kad buvo padaryti šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) pažeidimai, 2012

m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 pagrįstai nustatė galutinius balsavimo rezultatus Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57, reikia įvertinti, ar yra aplinkybių, paneigiančių prezumpciją, kad tokie šiurkštūs pažeidimai turi esminę įtaką Seimo rinkimų rezultatams.

Iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos matyti, jog pagal poveikio rinkėjams mastą (neteisėtai galėjo būti vežta balsuoti iki 100 rinkėjų) toks Seimo rinkimų įstatymo pažeidimas Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57, atsižvelgiant į tai, kad skirtumas tarp už kandidatus į Seimo narius J. Narkevič, M. Binkauskaitę ir L. Kasčiūną paduotų balsų yra labai didelis (tarp J. Narkevič ir M. Binkauskaitės – 3 874 balsai, o tarp M. Binkauskaitės ir L. Kasčiūno – 1 925 balsai), negalėjo turėti esminės įtakos rinkimų rezultatams šioje rinkimų apygardoje.

6.6. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus ir įvertinus šios konstitucinės justicijos bylos medžiagą darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1, 3 punktais tiek, kiek Vilniaus–Trakų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 57 nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatytas asmuo, išrinktas į Seimą, Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas.

7. Minėta, kad Seimas 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2378 ir Respublikos Prezidentė 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 į Konstitucinį Teismą su paklausimais dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi gavę Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skundą, kuriame abejojama Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 tiek, kiek juo nustatyti galutiniai Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 59, teisėtumu.

Minėta, jog iš Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skunde pateiktų argumentų matyti, kad yra abejojama, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas tiek, kiek tai susiję su 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatais Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 59.

7.1. Minėta, jog po 2012 m. spalio 14 d. vykusių Seimo rinkimų suskaičiavus rinkėjų balsus Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 59 buvo nustatyta, kad daugiausia rinkėjų balsų surinko šie kandidatai į Seimo narius: B. Bradauskas – 6 225, t. y. gavo 32,63 proc. galiojančių balsų, S. Tomas – 3 266, t. y. gavo 17,12 proc. galiojančių balsų, ir R. Kartenis – 1 957, t. y. gavo 10,26 proc. galiojančių balsų (Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 21 d. sprendimo Nr. Sp-308 1 priedas).

7.2. Sprendžiant, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 tiek, kiek juo nustatyti galutiniai Seimo rinkimų rezultatai Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 59, nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, konstatuotina, kad, kaip matyti iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos:

– kandidatės į Seimo narius K. Brazauskienės skunde dėl Kaišiadorių–Elektrėnų rinkimų apygardos Nr. 59 rinkimų komisijos sprendimo patvirtinti balsų skaičiavimo protokolą Vyriausiajai rinkimų komisijai nėra nurodytas konkretus Seimo rinkimų įstatymo pažeidimas;

– šios vienmandatės rinkimų apygardos Pravieniškių rinkimų apylinkėje Nr. 27 yra balsavę 986 rinkėjai, iš jų 329 balsavo už Darbo partijos kandidatą S. Tomą, tai sudaro 33,37 proc. viso šios rinkimų apylinkės rinkėjų skaičiaus;

– už Darbo partijos kandidatą S. Tomą balsavusių Pravieniškių rinkimų apylinkės Nr. 27 rinkėjų dalis gerokai skiriasi nuo rinkėjų, šioje rinkimų apylinkėje balsavusių už kitus kandidatus, dalies ir neatspindi bendro Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 59 balsų, paduotų už S. Tomą, vidurkio – 17,12 proc., t. y. nukrypimas nuo balsų vidurkio sudaro 16,25 proc., tai yra apie 480 balsų;

– Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 59 rinkimų komisija pagal Seimo rinkimų įstatymą perskaičiavo rinkimų apylinkių balsus, nustatytus neatitikimus pašalino, jokių esminių Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų nenustatė.

7.3. Įvertinus šios konstitucinės justicijos bylos medžiagą konstatuotina, jog joje nėra duomenų, kad per 2012 m. Seimo rinkimus buvo padaryti konkretūs Seimo rinkimų įstatymo pažeidimai, dėl kurių Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 59 galėjo būti iškreipta tikroji rinkėjų valia, kuri yra esminė rinkimų rezultatų legitimumo ir teisėtumo prielaida.

Net jeigu ir būtų nustatytos konkrečios aplinkybės, kurios leistų teigti, kad už Darbo partijos kandidatą S. Tomą Pravieniškių rinkimų apylinkėje Nr. 27 buvo atiduoti visi 480 balsai tokių rinkėjų, kurių tikroji valia galėjo būti paveikta, vien tai iš esmės nepakeistų galutinių Seimo rinkimų rezultatų Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 59, nes pagal šios rinkimų apygardos balsų skaičiavimo protokolą skirtumas tarp antrą vietą užėmusio kandidato S. Tomo ir trečią vietą užėmusio kandidato R. Kartenio yra 1 309 balsai S. Tomo naudai.

7.4. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus ir įvertinus šios konstitucinės justicijos bylos medžiagą darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1, 3 punktais tiek, kiek Kaišiadorių–Elektrėnų vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 59 nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatytas asmuo, išrinktas į Seimą, Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas.

8. Minėta, kad Seimas 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2378 ir Respublikos Prezidentė 2012 m. lapkričio 7 d. dekretu Nr. 1K-1262 į Konstitucinį Teismą su paklausimais dėl išvados, ar per 2012 m. Seimo rinkimus nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas, kreipėsi gavę Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skundą, kuriame abejojama Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 tiek, kiek juo buvo nustatyti galutiniai Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Jurbarko vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 62, teisėtumu.

Minėta, jog iš Tautininkų sąjungos 2012 m. lapkričio 5 d. skunde pateiktų argumentų matyti, kad yra abejojama, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 nebuvo pažeistas Seimo rinkimų įstatymas tiek, kiek tai susiję su 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatais Jurbarko vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 62.

8.1. Minėta, jog po 2012 m. spalio 14 d. vykusių Seimo rinkimų suskaičiuavus rinkėjų balsus Jurbarko vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 62 nustatyta, kad daugiausia rinkėjų balsų surinko šie kandidatai į Seimo narius: B. Pauža – 4 636, t. y. gavo 32,64 proc. galiojančių balsų, R. R. Išganaitis – 2 058, t. y. gavo 14,49 proc. galiojančių balsų, ir S. Lapėnas – 1 888, t. y. gavo 13,29 proc. galiojančių balsų (Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. spalio 21 d. sprendimo Nr. Sp-308 1 priedas).

8.2. Minėta, kad Policijos departamento 2012 m. spalio 31 d. rašte pažymėta, jog pradėtas ikiteisminis tyrimas pagal Baudžiamojo kodekso 172 straipsnį dėl to, kad 2012 m. spalio 11 d. apie 10 val. P. A. V. galėjo papirkti keletą asmenų, kad šie Seimo rinkimuose Jurbarko vienmandatėje rinkimų apygardoje balsuotų už kandidatą B. Paužą.

8.3. Iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos matyti, kad pagal poveikio rinkėjams mastą (galėjo būti bandoma papirkti keletą rinkėjų, kad šie balsuotų už B. Paužą) toks Seimo rinkimų įstatymo pažeidimas Jurbarko vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 62, atsižvelgiant į tai, kad skirtumas tarp už kandidatus į Seimo narius B. Paužą ir R. R. Išganaitį paduotų balsų yra didelis (2 578 balsai), negalėjo turėti esminės įtakos Seimo rinkimų rezultatams šioje rinkimų apygardoje.

8.4. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus ir įvertinus šios konstitucinės justicijos bylos medžiagą darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1, 3 punktais tiek, kiek Jurbarko vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 62 nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatytas asmuo, išrinktas į Seimą, Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas.

9. Taigi darytina išvada, jog Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1, 3 punktais tiek, kiek jais vienmandatėse Pajūrio (Nr. 22), Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) rinkimų apygardose nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatyti asmenys, išrinkti į Seimą, taip pat 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-324 Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas.

VI

Dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“ tiek, kiek juo nustatyti galutiniai 2012 m. Seimo rinkimų rezultatai Biržų–Kupiškio

vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48.

1. Šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas pagal pareiškėjų paklausimus tirs ir vertins, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 tiek, kiek juo patvirtinti galutiniai 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų rezultatai *inter alia* Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, nebuvo pažeistos Seimo rinkimų įstatymas *inter alia* tuo pareiškėjų ginčijamu aspektu, kad Vyriausioji rinkimų komisija netinkamai vertino nustatytus Seimo rinkimų įstatymo pažeidimus ir neteisingai nustatė galutinius Seimo rinkimų rezultatus.

2. Pažymėtina, kad pareiškėjos – Respublikos Prezidentės argumentai dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 tiek, kiek juo patvirtinti 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų galutiniai rinkimų rezultatai *inter alia* Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, teisėtumo susiję *inter alia* su tuo, ar Vyriausioji rinkimų komisija teisingai nustatė Seimo rinkimų rezultatus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 po pirmojo balsavimo ir ar tvirtindama galutinius 2012 m. Seimo rinkimų rezultatus ji neturėjo rinkimų rezultatų šioje rinkimų apygardoje pripažinti negaliojančiais.

3. Minėta, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 *inter alia* nuspręsta:

„1. Nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatus 67 vienmandatėse rinkimų apygardose (1 priedas).

2. Nustatyti 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutines kandidatų į Seimo narius sąrašų eiles (2 priedas).

3. Pagal rinkimų rezultatus daugiamandatėje ir vienmandatėse rinkimų apygardose nustatyti asmenis, kurie išrinkti į Lietuvos Respublikos Seimą (3 priedas). Išrinktiems Seimo nariams Seimo nario pažymėjimus įteikti 2012 m. lapkričio 7 d. 11 val. Lietuvos Respublikos Seimo konferencijų salėje.“

Taigi Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1 punktu patvirtinti 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų galutiniai rezultatai vienmandatėse rinkimų apygardose, *inter alia* Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, o 3 punktu nustatyti asmenys, kurie išrinkti į Seimą, *inter alia* Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48.

4. Pažymėtina, kad priimdama šį sprendimą Vyriausioji rinkimų komisija turėjo vadovautis *inter alia* Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio „Rinkimų rezultatų nustatymas vienmandatėse rinkimų apygardose“ (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) 1 dalimi.

Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnyje (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) nustatyta:

„1. Rinkimų rezultatus nustato Vyriausioji rinkimų komisija po to, kai išnagrinėja visus

skundus ir nustato visus rinkimų rezultatus šioje apygardoje, taip pat ir rinkėjų, balsavusių užsienyje ir laivuose, balsus.

2. Vienmandatėje rinkimų apygardoje išrinktu laikomas kandidatas, jeigu rinkimuose dalyvavo ne mažiau kaip 40 procentų į tos rinkimų apygardos rinkėjų sąrašus įrašytų rinkėjų ir tas kandidatas gavo daugiau kaip pusę rinkimuose dalyvavusių rinkėjų balsų. Jeigu rinkimuose dalyvavo mažiau kaip 40 procentų į tos rinkimų apygardos rinkėjų sąrašus įrašytų rinkėjų, išrinktu laikomas tas kandidatas, kuris gavo daugiausia, bet ne mažiau kaip vieną penktadalį visų į tos rinkimų apygardos rinkėjų sąrašus įrašytų rinkėjų balsų.

3. Jeigu rinkimuose dalyvavo daugiau kaip du kandidatai ir pagal šio straipsnio 2 dalį Seimo narys nebuvo išrinktas, po dviejų savaičių nuo rinkimų dienos rengiamas pakartotinis balsavimas, kuriame dalyvauja du kandidatai, gavę daugiausia balsų. Pakartotinio balsavimo datą Vyriausioji rinkimų komisija paskelbia kartu su rinkimų rezultatais. Per pakartotinį balsavimą išrinktu laikomas kandidatas, gavęs daugiau balsų, neatsižvelgiant į rinkimuose dalyvavusių rinkėjų skaičių. Jeigu abu kandidatai gavo vienodą balsų skaičių, Seimo nariu tampa tas kandidatas, kuris pirmą kartą balsuojant buvo gavęs daugiau balsų. Jeigu abu kandidatai pirmą kartą balsuojant buvo gavę vienodą balsų skaičių, Seimo nariu tampa burtais.

4. Jeigu rinkimuose dalyvavo vienas arba du kandidatai ir pagal šio straipsnio 2 dalį Seimo narys nebuvo išrinktas, rinkimai laikomi neįvykusiais ir rengiami pakartotiniai rinkimai.“

Taigi aiškinant Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) 1 dalies nuostatas pažymėtina, kad Vyriausioji rinkimų komisija vienmandatėje rinkimų apygardoje rinkimų rezultatus gali nustatyti tik po to, kai išnagrinėja visus šioje rinkimų apygardoje rinkimų metu kilusius skundus ir nustato tikrus jos rinkimų rezultatus. Tai reiškia, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) 1 dalį, Vyriausioji rinkimų komisija, siekdama nustatyti tikrus ir teisingus vienmandatės rinkimų apygardos rinkimų rezultatus, privalo įsitikinti, kad, apygardos rinkimų komisijai priėmus sprendimą dėl apygardos balsų skaičiavimo, nekyla abejonių dėl toje rinkimų apygardoje vykusio rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo ar kad nebuvo padaryta šiurkščių Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų.

5. Pažymėtina, kad Vyriausiajai rinkimų komisijai nustatant galutinius Seimo rinkimų rezultatus vienmandatėje apygardoje turi būti įvertinta, ar apygardos rinkimų komisijos sprendimas buvo priimtas laikantis Seimo rinkimų įstatymo reikalavimų.

5.1. Seimo rinkimų įstatymo 16 straipsnyje „Apygardos rinkimų komisijos įgaliojimai“ (2012 m. kovo 29 d. redakcija) nustatyta:

„Apygardos rinkimų komisija:

1) Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka informuoja rinkimų apygardoje gyvenančius rinkėjus apie rinkimų apylinkių ribas, būstines, darbo laiką ir balsavimo patalpas;

- 2) prižiūri, kaip rinkimų apygardoje vykdomas šis įstatymas;
- 3) sudaro apylinkių rinkimų komisijas;
- 4) neviršydamą Vyriausiosios rinkimų komisijos patvirtintos apygardos rinkimų komisijos sąmatos, tvirtina apylinkių rinkimų komisijų išlaidų sąmatas ir kontroliuoja, kaip šios sąmatose numatytos lėšos naudojamos;
- 5) registruoja rinkimų stebėtojus ir išduoda jiems pažymėjimus;
- 6) prižiūri balsavimą paštu rinkimų apygardos teritorijoje;
- 7) sudaro rinkimų apygardos teritorijoje esančių sveikatos priežiūros (išskyrus ambulatorines), socialinės rūpybos ir globos įstaigų, karinių vienetų, areštinių, tardymo izoliatorių (sulaikymo namų) ir bausmių vykdymo įstaigų sąrašą ir kartu su pašto vadovu pasirūpina, kad juose būtų organizuotas balsavimas paštu, taip pat organizuoja balsavimą iš anksto;
- 8) surašo rinkimų apygardos balsų skaičiavimo protokolą;
- 9) rinkimų agitacijos laikotarpiu atlieka politinės reklamos stebėseną rinkimų apygardos teritorijoje ir stebėsenos duomenis teikia Vyriausiajai rinkimų komisijai šios nustatyta tvarka;
- 10) svarsto skundus dėl apylinkių rinkimų komisijų sprendimų bei veiksmų ir priima sprendimus, panaikina įstatymų ar kitų teisės aktų reikalavimų neatitinkančius sprendimus;
- 11) vykdo kitus šio įstatymo nustatytus įgaliojimus.“

Taigi šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Seimo rinkimų įstatymo 16 straipsnyje, kuriuo nustatyti apygardos rinkimų komisijos įgaliojimai, nėra nustatyta, kad apygardos rinkimų komisija turi įgaliojimus pasibaigus balsavimui skaičiuoti rinkimų apylinkės rinkimų biuletenius. Tokius įgaliojimus pagal Seimo rinkimų įstatymo 18 straipsnio 5, 6 punktus turi apylinkės rinkimų komisija.

5.2. Seimo rinkimų įstatymo 18 straipsnyje (2012 m. kovo 29 d. redakcija) *inter alia* nustatyta:

„Apylinkės rinkimų komisija: <...>

- 5) rinkimų dieną organizuoja balsavimą rinkimų apylinkėje;
- 6) suskaičiuoja balsus, surašo apylinkės balsų skaičiavimo protokolą ir Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka elektroninių ryšių priemonėmis perduoda šio protokolo duomenis <...>.“

Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, jog Vyriausioji rinkimų komisija, pagal Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnį (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) nustatydamą galutinius Seimo rinkimų rezultatus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, turėjo įsitikinti, kad buvo laikomasi Seimo rinkimų įstatyme nustatytos balsų skaičiavimo tvarkos, t. y. kad pasibaigus balsavimui rinkimų apylinkės rinkimų biuleteniai buvo skaičiuojami apylinkės rinkimų komisijoje.

6. Taigi sprendžiant, ar Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1 punktu tiek, kiek Vyriausioji rinkimų komisija, nustatydamą Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatus, juos nustatė ir Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, taip pat 3 punktu tiek, kiek pagal Seimo rinkimų rezultatus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 nustatytas asmuo, kuris laikomas išrinktu į Seimą, nebuvo pažeista Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) 1 dalis, pažymėtina, kad Vyriausioji rinkimų komisija, nustatydamą galutinius Seimo rinkimų rezultatus, privalo įsitikinti, kad nėra abejonių dėl toje rinkimų apygardoje vykusio rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, nebuvo padaryta šiurkščių Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų.

7. Minėta, kad konstitucinėje demokratijoje politinių atstovaujamųjų institucijų formavimui keliami ypatingi reikalavimai. Šios institucijos negali būti formuojamos tokiu būdu, kad kiltų abejonių dėl jų legitimumo, teisėtumo, *inter alia* dėl to, ar renkant asmenis į politines atstovaujamas institucijas nebuvo pažeisti demokratinės teisinės valstybės principai. Rinkimai negali būti laikomi demokratiškais, o jų rezultatai – legitimiais ir teisėtais, jeigu jie vyksta paminant Konstitucijoje įtvirtintus demokratiškų rinkimų principus, pažeidžiant demokratines rinkimų procedūras.

Minėta ir tai, kad konstitucinė Vyriausiosios rinkimų komisijos paskirtis organizuoti rinkimus taip pat suponuoja jos įgaliojimus kontroliuoti ir imtis priemonių, kad būtų veiksmingai užtikrintas demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų laikymasis.

8. Minėta, jog iš šios konstitucinės justicijos bylos medžiagos matyti, kad, 2012 m. spalio 14 d. įvykus Seimo rinkimams ir pasibaigus balsavimui, Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 esančios Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkėjų balsus dėl nenustatytų priežasčių skaičiavo ne tos apylinkės, o apygardos rinkimų komisija, perėmusi rinkimų biuletenius iš apylinkės rinkimų komisijos.

Biržų–Kupiškio rinkimų apygardos Nr. 48 rinkimų komisijos atstovai išsivežė Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 biuletenius skaičiuoti į savo patalpas, kur apygardos rinkimų komisija suskaičiavo daugiau rinkimų biuletenių nei buvo perimta iš Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkimų komisijos (iš viso suskaičiuota 452 biuleteniais daugiau nei perimta, iš jų vienmandatėje apygardoje 198 biuleteniais daugiau nei perimta), nustatyta ir kitų neatitikimų ir netikslumų skaičiuojant šios rinkimų apylinkės biuletenius (negaliojančių, dingusių biuletenių skaičius nesutampa). Apygardos rinkimų komisijai skaičiuojant Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsavimo biuletenius bei nustatant rinkimų rezultatus nebuvo sudaryta galimybė dalyvauti partijos atstovams, stebėtojams, nes, pasak Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 8 d. posėdyje kalbėjusios liudytojos J. Valčiukienės, jų partijos atstovai net nežinojo, kur skaičiuojami šios rinkimų apylinkės

balsavimo rezultatai.

Minėta, kad būtent po šios rinkimų apylinkės balsavimo rezultatų nustatymo iš esmės pasikeitė Seimo rinkimų rezultatai visoje Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 dėl pirmų trijų vietų vienmandatės rinkimų apygardos kandidatų sąrašė.

Minėta ir tai, kad Vyriausiajai rinkimų komisijai perskaičiavus Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkėjų rinkimų biuletenius buvo nustatyti kitokie tos rinkimų apylinkės rinkimų rezultatai nei tie, kuriuos buvo nustačiusi apygardos rinkimų komisija, skaičiavusi Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsavimo biuletenius. Dėl to rinkimų rezultatai visoje Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 pasikeitė taip, kad balsų skirtumas tarp pirmo ir antro kandidatų sumažėjo iki 5 balsų, o tarp antro ir trečio kandidatų padidėjo iki 24 balsų.

Pažymėtina, kad faktinės aplinkybės, susijusios su Seimo rinkimų proceso organizavimu, *inter alia* balsų skaičiavimu Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, plačiau išdėstytos šios išvados motyvuojamosios dalies I skyriaus 5 punkte.

Taigi šioje konstitucinės justicijos byloje išdėstytos faktinės aplinkybės patvirtina, kad:

- Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 nustatant Seimo rinkimų rezultatus šios rinkimų apygardos rinkimų komisija, perėmusi apylinkės rinkimų komisijai priklausančią funkciją skaičiuoti Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkimų biuletenius, pati juos suskaičiavo, taip pažeisdama Seimo rinkimų įstatymo, *inter alia* 16, 18 straipsnių, nuostatas, kuriomis aiškiai nustatyti apylinkės ir apygardos rinkimų komisijų įgaliojimai;

- nustatyti neatitikimai, užfiksuoti apskaitant rinkimų dokumentus, *inter alia* dėl biuletenių, perimtų iš Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkimų komisijos ir suskaičiuotų apygardos rinkimų komisijoje, skaičiaus (vienmandatėje rinkimų apygardoje suskaičiuota bent 45 rinkimų biuleteniais daugiau nei perimta), neleidžia paneigti prielaidos, kad dalis biuletenių galėjo būti sugadinta ar suklastota, dėl to kyla pagrįsta abejonė, kad Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkimų rezultatai neatspindi tikrosios rinkėjų valios ir ją iškreipia;

- partijos atstovams ar stebėtojams nebuvo sudaryta galimybė dalyvauti apygardos rinkimų komisijai skaičiuojant Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 balsavimo biuletenius.

9. Taigi konstatuotina, kad per 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, *inter alia* Kaštonų rinkimų apylinkėje Nr. 5, buvo nesilaikoma Seimo rinkimų įstatyme nustatytos balsų skaičiavimo tvarkos, *inter alia* pažeistas rinkimų komisijų posėdžių viešumo principas, *inter alia* nesudarant galimybės juos stebėti politinių partijų, kandidatų į Seimo narius atstovams ir kitiems stebėtojams, atitinkantiems įstatymo nustatytus reikalavimus (Seimo rinkimų įstatymo 7 straipsnio 2 dalis (2008 m. balandžio 15 d. redakcija), 61 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 3 dalis, 77 straipsnio 2 dalis), padaryti šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo pažeidimai.

10. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, ir Vyriausiosios rinkimų komisijos Specialioji darbo grupė, tyrusi rinkimų rezultatus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, nustatė, jog Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkėjų balsai daro esminę įtaką galimybei nustatyti rinkimų rezultatus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48, bei pateikė siūlymą Vyriausiajai rinkimų komisijai Seimo rinkimų rezultatus šioje vienmandatėje rinkimų apygardoje pripažinti negaliojančiais. Minėta ir tai, kad Vyriausioji rinkimų komisija, 2012 m. spalio 20 d. posėdyje (protokolas Nr. P-37) svarsčiusi šią išvadą, nusprendė perskaičiuoti Kaštonų rinkimų apylinkės Nr. 5 rinkimų biuletenius, tačiau netyrė ir nesvarstė kitų išvadoje nurodytų aplinkybių bei nepritarė siūlymui naikinti rinkimų rezultatus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48.

11. Kaip minėta, konstitucinė Vyriausiosios rinkimų komisijos paskirtis organizuoti rinkimus suponuoja jos įgaliojimus kontroliuoti ir imtis priemonių, kad būtų veiksmingai užtikrintas demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų laikymasis.

Minėta ir tai, kad pagal Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) 1 dalį Vyriausioji rinkimų komisija, siekdama nustatyti tikrus ir teisingus vienmandatės rinkimų apygardos rinkimų rezultatus, privalo įsitikinti *inter alia* tuo, kad nėra abejonių dėl toje rinkimų apygardoje vykusio rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, nebuvo padaryta šiurkščių Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų.

Vyriausioji rinkimų komisija tinkamai šiurkščių Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų, galėjusių turėti esminę įtaką tikrų ir teisingų Biržų–Kupiškio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 48 rezultatų nustatymui, kurie *inter alia* buvo nurodyti ir Specialiosios darbo grupės išvadoje, netyrė ir nevertino.

12. Minėta, kad pagal Konstituciją, nepaneigus prezumpcijos, kad nustatyti šiurkštūs demokratiškų, laisvų ir teisingų rinkimų, *inter alia* rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, principų pažeidimai savaime laikytini turinčiais esminę įtaką rinkimų rezultatams, t. y. nepaneigus, kad tokiais pažeidimais galėjo būti iškreipta tikroji rinkėjų valia, kuri yra esminė rinkimų rezultatų legitimumo ir teisėtumo prielaida, negali būti nustatyti tikri ir teisingi rinkimų rezultatai.

Pažymėtina, kad iš šioje konstitucinės justicijos bylos medžiagoje nurodytų faktų matyti, jog nėra aplinkybių, paneigiančių prezumpciją, kad šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo pažeidimai per 2012 m. Seimo rinkimus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 turėjo esminę įtaką šios rinkimų apygardos tikrų ir teisingų Seimo rinkimų rezultatų nustatymui.

Taigi pagal Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) 1 dalį Vyriausioji rinkimų komisija negalėjo nustatyti galutinių Biržų–Kupiškio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 48 rinkimų rezultatų neįsitikinusi, kad nėra abejonių dėl toje rinkimų apygardoje

vykusio rinkimų proceso sąžiningumo ir skaidrumo, kad nebuvo padaryta šiurkščių Seimo rinkimų įstatymo pažeidimų, turėjusių įtakos galutinių rinkimų rezultatų nustatymui.

13. Vadinasi, Vyriausioji rinkimų komisija, 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-321 patvirtindama 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimų galutinius rezultatus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 ir nustatydamą kandidatą, kuris išrinktas į Seimą šioje vienmandatėje rinkimų apygardoje, nesilaikė iš Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) 1 dalies kylančių reikalavimų nustatyti tikrus ir teisingus Seimo rinkimų rezultatus.

14. Pažymėtina, kad Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnyje „Rinkimų pripažinimas negaliojančiais“ (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) nustatyta:

„1. Vyriausioji rinkimų komisija gali pripažinti rinkimų rezultatus rinkimų apygardoje negaliojančiais, jeigu nustato, kad šio įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalies ar kiti šiurkštūs įstatymų pažeidimai, padaryti rinkimų apylinkėje arba rinkimų apygardoje, arba dokumentų suklastojimas ar jų praradimas turėjo esminės įtakos rinkimų rezultatams, arba pagal balsų skaičiavimo protokolus ar kitus rinkimų dokumentus negalima nustatyti šių esminių rinkimų rezultatų:

1) vienmandatėje rinkimų apygardoje – kandidato, kuriam tenka mandatas, arba kandidatų, dalyvaujančių pakartotiniame balsavime;

2) daugiamandatėje rinkimų apygardoje – kandidatų sąrašų, dalyvaujančių paskirstant mandatus, arba kandidatų sąrašui tenkančių mandatų skaičių galima nustatyti tik daugiau kaip vieno mandato tikslumu.

2. Rinkimai negali būti skelbiami negaliojančiais, jeigu neginčijamai nustatyti rinkimų rezultatai leidžia nustatyti esminius rinkimų rezultatus.“

Taigi Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnyje (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) nustatyti Vyriausiosios rinkimų komisijos įgaliojimai pripažinti rinkimų rezultatus vienmandatėje rinkimų apygardoje negaliojančiais *inter alia* tada, kai šiurkštūs įstatymų pažeidimai, padaryti rinkimų apylinkėje arba rinkimų apygardoje, turėjo esminę įtaką rinkimų rezultatams, išskyrus atvejus, kai yra galimybė neginčijamai nustatyti esminius rinkimų rezultatus.

15. Šioje byloje konstatuota, kad per 2012 m. spalio 14 d. Seimo rinkimus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 buvo padaryti šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo pažeidimai, turėję esminę įtaką Biržų–Kupiškio vienmandatės rinkimų apygardos Nr. 48 rinkimų rezultatų nustatymui. Konstatuota ir tai, kad nėra aplinkybių, paneigiančių prezumpciją, kad šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo pažeidimai per Seimo rinkimus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 turėjo esminę įtaką šios rinkimų apygardos tikrų ir teisingų Seimo rinkimų rezultatų nustatymui.

Vadinasi, Vyriausioji rinkimų komisija, įvertinusi tai, kad Biržų–Kupiškio vienmandatėje

rinkimų apygardoje Nr. 48 nustatant rinkimų rezultatus buvo padaryti šiurkštūs Seimo rinkimų įstatymo pažeidimai, galėję turėti esminę įtaką galutiniams šios rinkimų apygardos rinkimų rezultatams, privalėjo vadovautis Seimo rinkimų įstatymo 91 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1 dalies 1 punkto, 2 dalies nuostatomis ir rinkimų rezultatus Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 pripažinti negaliojančiais.

16. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 1, 3 punktais tiek, kiek jais Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 48 nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatytas asmuo, išrinktas į Seimą, buvo pažeista Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) 1 dalis, 91 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1 dalies 1 punktas, 2 dalis.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsnio 2 dalimi, 73 straipsnio 1 punktu, 77, 83 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

teikia išvadą:

1. Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“ 2 punktu tiek, kiek juo, nustatant Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose daugiamandatėje rinkimų apygardoje galutines kandidatų į Lietuvos Respublikos Seimo narius sąrašų eiles, nuspręsta galutinėje Darbo partijos kandidatų į Seimo narius sąrašo eilėje įrašyti Živilę Pinskiuvienę (Nr. 10), Jolantą Gaudutienę (Nr. 17), Joną Pinskų (Nr. 22), Vytautą Gričių (Nr. 35), Viačeslav Ždanovič (Nr. 48), buvo pažeista Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalis (2008 m. balandžio 15 d. redakcija), 90 straipsnis (2008 m. balandžio 15 d. redakcija).

2. Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“ 3 punktu tiek, kiek juo nustatyta, kad Jolanta Gaudutienė, Jonas Pinskus, Živilė Pinskiuvienė išrinkti į Lietuvos Respublikos Seimą daugiamandatėje rinkimų apygardoje pagal Darbo partijos kandidatų sąrašą, buvo pažeista Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalis (2008 m. balandžio 15 d. redakcija), 90 straipsnis (2008 m. balandžio 15 d. redakcija).

3. Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“ 1, 3 punktais tiek, kiek jais Biržų–Kupiškio vienmandatėje rinkimų apygardoje

Nr. 48 nustatyti Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatytas asmuo, išrinktas į Lietuvos Respublikos Seimą, buvo pažeista Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 88 straipsnio (2004 m. rugpjūčio 20 d. redakcija) 1 dalis, 91 straipsnio (2008 m. balandžio 15 d. redakcija) 1 dalies 1 punktas, 2 dalis.

4. Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimo Nr. Sp-321 „Dėl 2012 m. spalio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų galutinių rinkimų rezultatų“ 1, 3 punktais tiek, kiek jais vienmandatėse Pajūrio (Nr. 22), Šilutės–Pagėgių (Nr. 32), Širvintų–Vilniaus (Nr. 55), Vilniaus–Trakų (Nr. 57), Kaišiadorių–Elektrėnų (Nr. 59), Jurbarko (Nr. 62) rinkimų apygardose nustatyti Seimo rinkimų 2012 m. spalio 28 d. pakartotinio balsavimo rezultatai ir pagal rinkimų rezultatus nustatyti asmenys, išrinkti į Lietuvos Respublikos Seimą, taip pat 2012 m. lapkričio 4 d. sprendimu Nr. Sp-324 „Dėl galutinių balsavimo rezultatų patvirtinimo Šilutės-Pagėgių vienmandatėje rinkimų apygardoje Nr. 32“ Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymas nebuvo pažeistas.

Ši Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išvada yra galutinė ir neskundžiama.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Egidijus Bieliūnas

Toma Birmontienė

Pranas Kuconis

Gediminas Mesonis

Ramutė Ruškytė

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Romualdas Kęstutis Urbaitis

Dainius Žalimas